

Univerzita Palackého v Olomouci

Fakulta tělesné kultury

KOMPARACE UKAZATELŮ AGRESIVITY A VÝKONOVÉ MOTIVACE U HRÁČŮ A
HRÁČEK V HÁZENÉ

Diplomová práce

Autor: Lucie Severová, aplikovaná tělesná výchova

Vedoucí práce: prof. PhDr. Hana Válková, CSc.

Olomouc 2016

Jméno a příjmení autora: Lucie Severová

Název diplomové práce: Komparace ukazatelů agresivity a výkonové motivace u hráčů a hráček v házené

Pracoviště: Katedra aplikovaných pohybových aktivit

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Hana Válková, CSc.

Rok obhajoby diplomové práce: 2016

Abstrakt: Cílem diplomové práce je zjistit hladinu agresivity pomocí B-D-I a hladinu výkonové motivace pomocí D-M-V u hráčů a hráček v házené, porovnat hodnoty agresivního chování a výkonové motivace mezi hráči a hráčkami a zjistit, jak korespondují dotazníkové hodnoty s reálem. Zkoumaný soubor tvoří extraligoví hráči HC Gumáren Zubří a interligové hráčky DHK Zory Olomouc. Oba týmy hrají nejvyšší ligu v České republice. Výzkumu se zúčastnilo 13 hráčů z každého týmu. Všichni hráči patří mezi aktivní sportovce a absolvují pravidelné tréninkové jednotky. Diagnostika probíhala za pomoci osobnostního inventáře B-D-I, dotazníku pro výkonovou motivaci D-M-V a pozorováním jednotlivých zápasů. V celkovém výsledku měli hráči HC Gumáren Zubří vyšší míru agresivního chování i výkonové motivace. Při porovnání postů byli nejméně agresivní pivoti a spojky, následované křídly a brankaři. Nejvyšší míra výkonové motivace byla u mužů naměřena spojkám, následované pivoty, brankaři a křídly. U žen měli nejvyšší míru výkonové motivace křídla, poté spojky a nakonec pivoti a brankaři.

Klíčová slova: agrese, agresivita, motivace, výkonová motivace, inventář B-D-I, dotazník výkonové motivace D-M-V, sport, házená, osobnost hráče házené

Souhlasím s půjčováním diplomové práce v rámci knihovních služeb.

Author's first name: Lucie Severová

Title of the master thesis: Comparison of indicators aggressiveness and achievement motivation of handball players

Department: Department of Applied Physical Activities

Supervisor: prof. PhDr. Hana Válková, CSc.

The year of presentation: 2016

Abstract: The main thesis aims is to determine the level of aggressiveness with B-D-I and level of achievement motivation by using the D-M-V for male and female players in handball. Main aim is to compare the value of aggressive behavior and achievement motivation among the players and the players and find out how to correspond questionnaire value in real life. The research sample is consisted out of extraleague players HC Zubří Gumárny and interleague players of DHK Zora Olomouc. Both teams play in the highest league Czech Republic. The research involved 13 players from each team. All players are among active athletes and they are undergo regular training session. Diagnosis was carried out with the help of personal inventory B-D-I questionnaire for achievement motivation D-M-V and the observation of individual matches. The overall result showed that players of HC Zubří had higher rate of aggressive behavior and achievement motivation. When comparing the positions they were the least aggressive pivots and backs, followed by wings and goalkeeper. The highest levels of achievement motivation was measured in men backs, followed pivots, and goalkeeper wings. In women group had the highest level of achievement motivation wings, then the backs, and finally pivots and a goalkeepers.

Keywords: aggressiveness, aggression, motivation, achievement motivation, sport, handball, personality of player handball

I agree the thesis paper to be lent within the library service.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci zpracovala samostatně pod vedením prof. PhDr. Hany Válkové, CSc., uvedla všechny použité literární a odborné zdroje a dodržovala zásady vědecké etiky.

V Olomouci dne.....

.....

Děkuji prof. PhDr. Haně Válkové, CSc. za pomoc a cenné rady, které mi poskytla při vedení diplomové práce a hráčkám a hráčům, kteří se zúčastnili výzkumu.

OBSAH

1 ÚVOD	8
2 PŘEHLED POZNATKŮ	10
2.1 Vymezení základních pojmů	10
2.2 Sport	12
2.2.1 Charakteristika sportu	13
2.2.2 Typologie sportu	13
2.2.3 Házená	15
2.2.3.1 Charakteristika házené	15
2.2.3.2 Pravidla házené	16
2.3 Osobnost sportovce	19
2.4 Komparace aspektů ovlivňujících výkon ve sportu u mužů a žen	21
2.4.1 Biomedicínské aspekty	21
2.4.2 Biologické aspekty	21
2.4.3 Tréninkové a výkonnostní aspekty	22
2.4.4 Psychosociální aspekty	23
2.4.5 Taktické aspekty	24
2.4.6 Aspekty projevů agresivity a výkonové motivace	24
2.5 Agrese	25
2.5.1 Teoretické přístupy k vysvětlení agrese	26
2.5.2 Druhy agrese	28
2.5.3 Projevy agrese ve sportu	30
2.6 Motivy a motivace	31
2.6.1 Druhy motivů	33
2.6.2 Druhy motivace	34
2.6.3 Výkonová motivace	35
2.7 Metody hodnocení agresivity a výkonové motivace	36
2.7.1 Metody zjišťování agresivity	36
2.7.1.1 Dotazování	36
2.7.1.2 Pozorování	37
2.7.1.3 Projektivní metody	38
2.7.2 Metody zjišťování výkonové motivace	39

2.7.2.1	Projektivní metoda	39
2.7.2.2	Dotazníková metoda	40
2.7.2.3	Výkonové testy	41
3	CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	42
3.1	Hlavní cíl	42
3.2	Dílčí cíle	42
3.3	Výzkumné otázky	42
3.4	Dílčí úkoly a postup	43
4	METODIKA	44
4.1	Participantí	44
4.2	Sběr dat	44
4.2.1	B-D-I	45
4.2.2	D-M-V	45
4.2.3	Pozorování	46
4.3	Zpracování dat	48
4.4	Organizace výzkumu	49
5	VÝSLEDKY	51
5.1	Výsledky jednotlivých kategorií testu B-D-I	51
5.2	Výsledky celkové agresivity	53
5.3	Výsledky celkové hostility	54
5.4	Výsledky výkonové motivace	55
5.5	Výsledky z pozorování agresivity a výkonové motivace v zápasech	57
5.6	Výsledky B-D-I u jednotlivých postů a srovnání s projevy agresivity v zápasech	58
5.7	Výsledky D-M-V u jednotlivých postů a srovnání s projevy výkonové motivace v zápasech	60
6	DISKUZE	63
7	ZÁVĚR	67
8	SOUHRN	70
9	SUMMARY	72
	REFERENČNÍ SEZNAM	75
	PŘÍLOHY	77

1 ÚVOD

Ve většině případů je agrese prezentována jako něco negativního, co se společnosti nelíbí a co by měl člověk v sobě skrýt. Je paradoxem, že právě potlačování těchto nepříjemných pocitů vyvolává vyšší počet konfliktů, které mohou vést ke vzniku agrese ještě ve větší míře. Na druhé straně motivace nebo výkonová motivace je chápána jako pozitivní hnací síla, která vede člověka kupředu. Otázkou však zůstává, co všechno je člověk schopen udělat, aby se ke svému cíli dostal.

Sport je jedním z posledních míst, kde je agrese tolerována, v některých případech dokonce vyžadována. Ve sportu by měla být hlavní motivací výhra nad soupeřem. A záleží na každém sportovci, co vše je pro to ochoten udělat. Je možné, že hranice mezi agresivním chováním a motivací není až tak velká.

Házenou jsem si vybrala proto, že je považována za jeden z nejagresivnějších sportů. Je tedy ideální pro zkoumání agrese. Také jsem si ji vybrala, protože se tomuto sportu věnuji od předškolního věku. Tento kolektivní sport velice ovlivnil mé dětství i dospívání. Na základní škole jsem navštěvovala sportovní třídu zaměřenou na házenou a dále jsem pokračovala studiem na sportovním gymnáziu. Již od dětství jsem pravidelně docházela na tréninkové jednotky a prošla jsem všemi věkovými kategoriemi od miniházené až po interligu, nejvyšší soutěži v České republice, ve které současně hraji. Dalším mým sportovním úspěchem je zařazení do reprezentačního týmu České republiky. Velmi dobře znám házenkářské prostředí, mám tedy ty nejlepší předpoklady výsledky správně a objektivně vyhodnotit.

V diplomové práci se budu zabývat projevy agresivního chování a výkonové motivace u hráček a hráčů v utkáních. Pozorovány jsou týmy extraligových mužů a interligových žen, oba hrající nejvyšší soutěž. V průběhu utkání je na hráče a hráčky vyvíjen herní i psychický nátlak, který ovlivňuje jejich chování na hřišti. Může také však ovlivnit jejich jednání i v běžném životě. Agresivita a výkonová motivace se u každého hráče a hráčky projevuje různými způsoby.

V teoretické části se budu zabývat pojmy, jako jsou agrese, motivace, výkonová motivace, sport a osobnost sportovce. U agrese se zaměřím na teoretické přístupy, které agresii vysvětlují. Dále jejím rozdělením a projevy ve sportu. Budu se snažit objasnit pojem motiv a motivace, její druhy a dále charakterizují výkonovou motivaci. Zaměřím se na psychologické pojetí sportu a podle jakých kritérií se může sport rozdělovat. Věnovat se budu také házené,

její charakteristice a pravidlům. Popíši i osobnost sportovce a porovnáám aspekty, které ovlivňují výkon mužů a žen ve sportu.

V praktické části budu porovnávat hladinu agresivity a výkonové motivace u mužů a žen, výsledky jejich celkové agresivity a celkové hostility. Podle výsledků z dotazníků vyhodnotím jednotlivé subtesty agresivity a výkonové motivace a srovnám je s výsledky pozorování hráčů a hráček rozdělených podle jednotlivých postů.

Při pozorování jsem se rozhodla zaznamenávat nejčastější projevy agresivního chování a výkonové motivace u hráčů a hráček v utkáních. Podrobnější kategorizací bych se ráda věnovala v dalších studiích.

2 PŘEHLED POZNATKŮ

2.1 Vymezení základních pojmů

Agrese (aggression):

- „útoční či výbojné jednání, projev nepřátelství vůči určitému objektu, úmyslný útok na překážku, osobu, předmět stojící v cestě k uspokojení potřeby, reakce na frustraci“ (Hartl & Hartlová, 2004, 22),
- „aktivity směřující k děláni něčeho nepříjemného někomu druhému“ (Slepička et al., 2009, 165),
- forma chování, jehož cílem je záměrně někoho poškodit nebo mu ublížit (Čermák, 1998),
- „nepřátelství, útočnost či výbojnost v jednání vůči určitému objektu“ (Hartl, 1993, 7),
- „útočné chování, které v určitém okamžiku nastupuje jako reakce na skutečné nebo zdánlivé ohrožení (omezení) vlastní moci namířené proti druhým osobám, může se však za určitých okolností vztahovat i vůči vlastní osobě“ (Geist, 2000, 16),
- jednorázový děj se sklonem k útočnému jednání vůči lidem, zvířatům a věcem (Šimanovský, 2002),
- „nepřátelství, útok, útočnost vůči osobě, předmětu či překážce na cestě k uspokojení potřeb“ (Hartl, 2004, 11).

Agresivita (aggressiveness):

- „útočnost, v etiologii tendence k hrozbě nebo útočnému jednání, vůči druhému jedinci vlastního druhu nebo vůči druhému jedinci jiného druhu“ (Hartl & Hartlová, 2004, 23),
- „sklon k útočnému jednání, reakce na pocit ohrožení, osobnostní rys, příznak duševní poruchy, vyvolávajícím podnětem frustrace, úzkost, vnitřní napětí“ (Hartl, 2004, 11),
- tendence napadání, která je v těsném vztahu s frustrací, dynamismus jedince, který neutíká před bojem ani potížemi (Sillamy, 2001).

Hostilita (hostility):

- „nepřátelský postoj vůči sobě nebo jiným osobám; projevuje se nepřátelstvím a agresivitou; často vyvolána žárlivostí, závistí, případně chorobnými duševními pochody“ (Hartl & Hartlová, 2004, 195).

Frustrace (frustration):

- „stav zklamání, zmarnění, který vzniká, je-li člověku, ale i zvířeti zabráněno dosáhnout cíle jeho snažení, je vyvolána překážkou na cestě k cíli, respektive ohrožením, oddálením nebo znemožněním uspokojit určitou potřebu“ (Hartl & Hartlová, 2004, 172),
- „situace, ve které není splněno očekávání pravděpodobnosti, kdy je blokován postup k cíli, kdy je jakýmkoliv způsobem zdržována nebo znesnadňována cesta k dosažení hodnoty“ (Vaněk et al., 1984, 45),
- „psychický stav vyvolaný překážkou na cestě k cíli, ohrožení, oddálení, znemožnění uspokojit určitou potřebu“ (Hartl, 1993, 56),
- „prožitek skutečného nebo domnělého neúspěchu, křivdy, ústrku, zmaření nějakého očekávání, snahy a z toho plynoucí neuspokojení“ (Geist, 2000, 67),
- „stav zklamání, zmarnění, vzniká, je-li jedinci zabráněno dosáhnout cíle snažení“ (Hartl, 2004, 71).

Motivace (motivation):

- „proces usměrňování, udržování a energetizace chování, které vychází z biologických zdrojů“ (Hartl & Hartlová, 2004, 328),
- „hypotetický proces, jehož podstatným znakem je zaměřování a energetizace chování“ (Nakonečný, 1996, 12),
- „bývá chápána jako něco, co přichází k subjektu zvenčí, jako reakce na vnější stimulaci“ (Geist, 2000, 152),
- „proces řídicí síly odpovědné za zahájení, usměrňování, udržování a energetizaci zacíleného chování“ (Hartl, 2004, 141),
- „intrapysichický proces zvýšení nebo poklesu aktivity, mobilizace sil, energetizace organismu, projevuje se napětím, neklidem, činností směřující k porušení rovnováhy“ (Hartl, 1993, 110).

Osobnost (personality):

- „komplexní organizace kognicí, emocí a chování, která dává životu osoby směr a souvislost“ (Pervina, 1990, 414),
- „dynamická organizace psychofyzických systémů v jedinci, která určuje jeho adaptaci na prostředí a jeho charakteristické způsoby chování a prožívání“ (Hartl & Hartlová, 2004, 379),
- „individuální jednota duševních vlastností a procesů sportovce, které jsou poměrně stálé a typickým způsobem se projevují v každé konkrétní činnosti sportovce a ovlivňují tak i dosahování výkonu“ (Vaněk et al., 1984, 113),
- „individuální jednota duševních vlastností a procesů sportovce, spojených s jeho tělesným sebepojetím“ (Slepička et al., 2009, 91),
- „osobnost je konkrétní člověk v celé své různorodosti sociálně psychologické, je subjekt společenské činnosti a vztahů“ (Arutunjan, 1975, 19),
- „člověk ve své specifické jedinečnosti jako nositel v sobě jednotného a vědomého já, individuální zvláštnost, jednotný celek všech bezprostředně nebo zprostředkovaně se vyskytujících psychických vlastností a projevů“ (Geist, 2000, 167).

2.2 Sport

Od počátků vývoje člověka je pohyb nedílnou součástí jeho života. Motorická schopnost jedinců byla velice důležitá k jejich přežití. Zdatnější jedinci měli větší pravděpodobnost přežít, dostat se k potravě, reprodukovat se. Mezi lidmi se tak manifestace zdatnosti fixovala jako cesta ke zlepšení sociální pozice. Zdatnost byla brána jako vážná věc, na které závisel lidský život. „Během evoluce se stále více začínala prosazovat emancipace motoriky, tj. vymanění části motoriky z vážné služby adaptačním dějům a její zapojení do služeb imaginativního pohybového procesu, pohybu „jakoby“, který můžeme psychologicky charakterizovat jako hru“ (Slepička et al., 2009, 11), která napodobovala bojové a lovecké situace, následované rytmickými tanci, které daly základ pohybové exhibici.

Slepička et al. (2009) za důležité psychologické znaky hry považuje:

- svobodu, emancipaci, spontánnost, nevážnost, nevynucenost,
- herní iluzi, hravé předstírání, fantazie, vznik herních rolí,
- vnější vymezenost, uzavřenost hry,
- vnitřní nekonečnost, nevypočitatelnost, odvázení, dovádění,
- herní paradoxy, jako jsou přátelská agrese, čestné klamání, symbolické přemožení.

Tak začaly vznikat první prvky sportovního prostředí, jako součást lidských her. Kořeny sportu sahají do dávné minulosti (12. - 14. stol.) a provázejí celý vývoj člověka. Díky svému zábavnému a osvobozujícímu účelu měl od počátku velice prestižní a emoční ohlas.

2.2.1 Charakteristika sportu

„Sport je individuální nebo skupinová aktivita prováděná jako cvičení pro zábavu, často s prvky zkoušky fyzických schopností a ve formě soutěže. Sport se stal díky nárůstu volného času a masovým médiím globálním, sociálním, psychologickým a pedagogickým jevem“ (Hartl & Hartlová, 2004, 558).

„Pohybová aktivita a sport jsou základním faktorem, který ovlivňuje zdraví a kvalitu životních prožitků každého člověka, kdy stimulují zejména optimální růst a vývoj organismu, fyzickou výkonnost a jeho funkční zdatnost“ (Pyšný, 1999).

2.2.2 Typologie sportu

Psychologickou typologií sportu se u nás zabýval jako první v 70. letech Kodým (1978), který v rámci prací o psychologických otázkách výběru sportovních talentů roztřídil sporty podle sportovního prostředí, využití vlastních schopností, dovedností a vědomostí do následujících skupin:

a) Sporty senzomotorické

Senzomotorické sporty mají vysoké nároky na koordinaci a automatizaci pohybů s důrazem na rychlost a přesnost. Jsou závislé na jemné koordinaci typu „oko – ruka“. Důležitá je také krátkodobá koncentrace pozornosti, zvládnutí vlastních emocí, odhad vzdálenosti nebo rozhodnost.

Provádějí se většinou v umělém prostředí a patří sem především sporty střelecké, kuželky nebo golf.

b) Sporty esteticky koordinační

Do této skupiny sportů řadíme disciplíny s vysokými nároky na ladné provedení pohybové činnosti, při které je posuzován umělecký dojem vystoupení sportovce. Důležitá je schopnost ovládnutí svého těla v prostoru, estetické cítění, pohybová paměť, vnímání rytmu, kreativita.

Provádějí se v umělém prostředí se speciálním vybavením a patří sem např. gymnastika, krasobruslení, aerobik nebo akvabely.

c) Sporty funkčně mobilizační

Funkčně mobilizační sporty mají vysoké nároky na mobilizaci energetických funkcí. Jedná se o duševní i fyzické síly, které sportovec využívá k dosažení co nejkratšího časového limitu.

Tyto sporty dělíme na krátkodobé, do kterých patří např. skoky, vrhy nebo sprinty a dlouhodobé jako jsou běh, cyklistika, plavání, běh na lyžích, kanoistika apod. Především u dlouhodobých funkčně mobilizačních sportů je velice důležitá sportovcova vůle, aby se vyrovnal s nepříjemnými pocity vlastního těla, které mohou ovlivnit jeho výkon.

d) Sporty rizikové

Výkon sportovců v rizikových sportech je samozřejmě ovlivněn jejich dovednostmi, ale také úrovní ovládaného technického zařízení. Sportovec by se měl umět rychle rozhodnout, emočně se ovládat, zůstat klidný ve stresových situacích, překonávat vlastní strach z výšky, hloubky, rychlosti apod.

Rizikové sporty se provádějí většinou v přírodních podmínkách a patří sem např. horolezectví, potápění, sjezdové lyžování, boby nebo parašutismus.

e) Sporty anticipační

Do skupiny anticipačních sportů spadají sporty, jejichž psychologickým základem je předvídání (anticipace). Sportovec musí najít kreativní řešení v nastalých problémových situacích.

Dělíme je na individuální činnost jedince jako je box, zápas nebo tenis a na skupinové hry. U kolektivních sportů je velice důležitá součinnost týmu a spolupráce mezi hráči, kteří mají stejný cíl, a to přehrát svého soupeře. Patří sem oblíbená oblast sportovních her, která je pro svou dynamiku a tvořivost oblíbená u diváků a

z psychologického hlediska svým rozsahem a významem převyšuje ostatní sportovní činnosti.

Slepička et al. (2009) rozděluje sport podle výskytu agrese do pěti skupin:

- a) První skupinu tvoří sporty, ve kterých je agrese podstatnou součástí. Velice důležitá jsou pravidla, bez kterých by tyto sporty ztratily význam. Jedná se o úpolové sporty, box, zápas apod.
- b) Do druhé skupiny patří sporty, ve kterých agrese není hlavní podstatou, ale předpokládá se její výskyt, neboť u soupeřů dochází k přímému fyzickému kontaktu. Sem patří zejména sportovní hry, které prošly svým vývojem a jako v běžné populaci i zde narostl výskyt agresivního chování. Proto některé sporty jako např. ragby nebo hokej se již přibližují ke skupině první.
- c) Do třetí skupiny zařazujeme sporty, ve kterých agresí nepředpokládáme, ale díky možnému fyzickému kontaktu k ní může dojít. Patří sem např. motorismus, cyklistika nebo běžecké disciplíny v atletice. Hovoříme o tzv. pozičním boji. Jedná se o vydobytí co nejlepší pozice např. pro závěrečný finiš.
- d) Čtvrtou skupinu tvoří sporty, ve kterých přímý fyzický kontakt není možný. Soupeři jsou odděleni sítí nebo mají svůj vymezený prostor. Patří sem např. volejbal, kanoistika, plavání nebo veslování. Fyzická agrese je nahrazena verbální agresí.
- e) Do páté skupiny patří tzv. sporty esteticko-koordinační, u kterých se nedočkáme žádného fyzického kontaktu mezi soupeři, protože závodí s časovým odstupem a jejich setkání bývá spíše zprostředkované. Jedná se např. o gymnastiku, krasobruslení nebo synchronizované plavání. Agresivní chování se v těchto sportech projevuje jako nesouhlas nebo výčitky proti rozhodčím.

2.2.3 Házená

2.2.3.1 Charakteristika házené

Házená patří mezi kolektivní anticipační sporty. Hrají proti sobě dvě sedmičlenná družstva, která se snaží vsítit více gólů do branky než jeho soupeř (Táborský, 2009).

Jedná se o míčovou hru, která testuje hráče jak po stránce fyzické v oblastech rychlosti, síly, koordinace, vytrvalosti nebo rychlostní vytrvalosti, tak i psychické a morální. Hráč musí

být odolný, bojovný, mít odvalu a chuť zvítězit. Samozřejmostí je zvládnutá technika pohybových a herních činností a v neposlední řadě i taktická část (Matoušek, 1995).

Házená „vzhledem k rozmanitosti a proměnlivosti sportovních podnětů klade mimořádné nároky na schopnosti sportovce a na jejich přizpůsobivost k nejrůznějším vlivům“ (Kodým, 1978, 68). Hráč házené by měl mít rozvinuté myšlenkové kreativní schopnosti, tvořivost, taktické myšlení, kombinační schopnosti a schopnost ovládat své emoční projevy (Kodým, 1978).

Házená se hraje na útočnou a obrannou fázi. Hráči zauímají své posty, na které jsou specializováni, a které si většinou nemění. V házené máme dohromady sedm hracích postů, které mají své specifické úlohy.

Brankář, který se zapojuje zpravidla pouze v obranné fázi, má své vlastní území brankoviště. Chrání branku před střelami protihráčů. Střední spojka je dirigentem celé útočné fáze svého družstva. Po jejích obou stranách hrají levá a pravá spojka. Tyto spojky mají za úkol střelbu ze střední vzdálenosti, tj. ze vzdálenosti devítimetrové čáry, individuální uvolňování a dále uvolnění levého a pravého křídla, která hrají na krajích hrací plochy vedle spojek. Křídla se specializují na střelbu z velkých úhlů a na rychlé útoky. Posledním postem v házené je pivot. Pivot v útočné fázi narušuje obranu soupeře a především vytváří příznivé střelecké pozice pro svoje spoluhráče. V obranné fázi společně se střední spojkou diriguje obranu svého družstva.

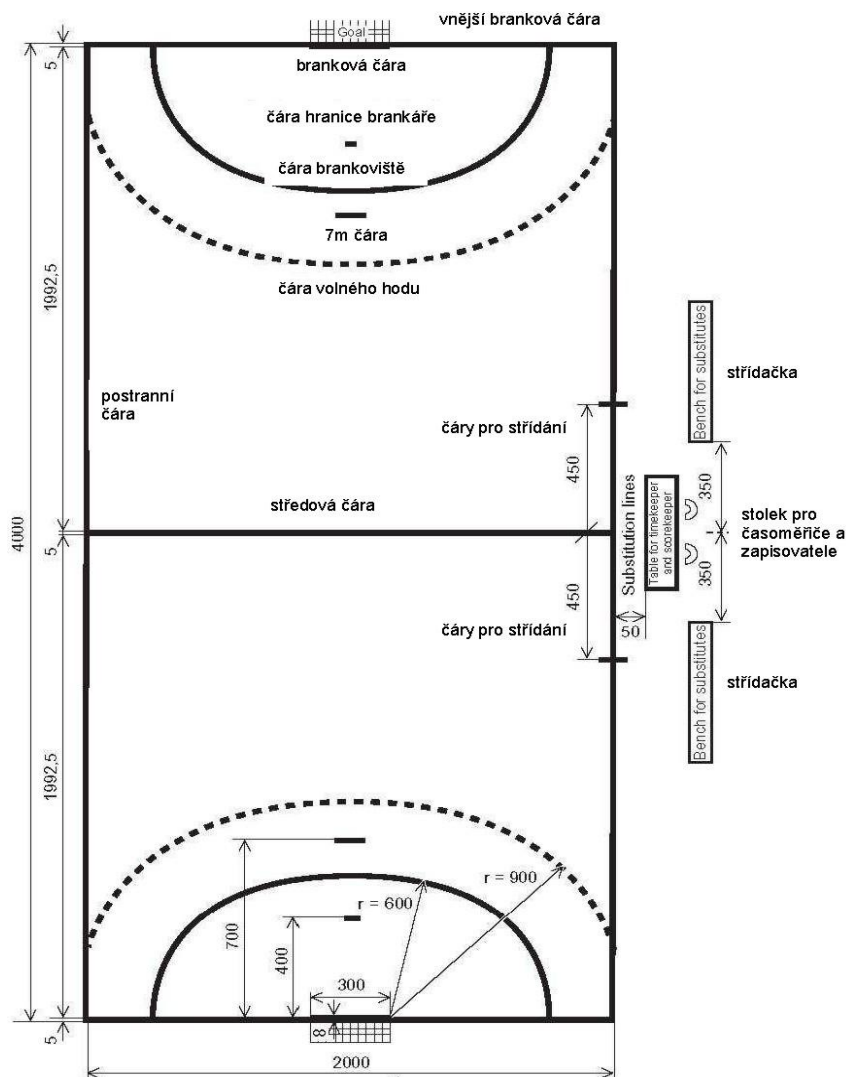
V útoku se hráči snaží překonat svého soupeře a vsítit gól. V obraně se naopak snaží znesnadnit hru svým protihráčům a zamezit vstřelení gólu do své branky.

2.2.3.2 Pravidla házené (Konečný, 2010)

Hrací plocha má rozměry 40 m na délku a 20 m na šířku a je ohraničena na delší straně postranními čarami a na kratší straně brankovými a vnějšími brankovými čarami. Uprostřed je rozdělena středovou čarou na dvě poloviny. Na každé polovině se nachází brankoviště a hrací pole. Branka stojí ve středu každé vnější brankové čáry.

Brankoviště je ohraničeno čarou brankoviště vzdálenou od branky 6 m. Dalšími čarami na hrací ploše je čára volného hodů, která je vyznačena přerušovanou čarou vzdálenou 3 m od čáry brankoviště souběžně s ní. Sedmimetrová čára je dlouhá 1 m a nachází se přímo před středem branky. Čára na čtyřech metrech nacházející se v brankovišti, slouží jako čára hranice

brankáře. Poslední čarou na hřišti je čára pro střídání, která vymezuje území pro hráče, kde lze opouštět nebo vstupovat na hrací plochu.

Obrázek 1. Hrací plocha (Konečný, 2010, 7)

Hrací doba pro družstva, která mají hráče nad 16 let, má dva poločasy a každý trvá 30 minut. Poločasy rozděluje přestávka trvající 10 minut. Trenér má možnost tří oddechových časů, které trvají 1 minutu.

Míč je zhotoven z kůže nebo syntetického materiálu, který nesmí být hladký nebo lesklý. Míč musí být kulatý. Hráč, který má v držení míč, smí udělat maximálně 3 kroky. Driblink s míčem nesmí být přidržovaný, přerušovaný nebo přenášený.

Družstvo se skládá nejvýše ze 14 hráčů, přičemž na hřišti může být maximálně 7 hráčů jednoho družstva. Vždy jeden hráč na hrací ploše musí být označený jako brankař.

V házené je dovoleno:

- otevřenou rukou odebrat či vypíchnout míč z ruky jinému hráči,
- používat pokrčené paže ke kontaktu s tělem protihráče a takto kontrolovat jeho pohyb a protihráče sledovat,
- blokovat soupeře tělem při soupeření o pozici na hřišti.

Všechna porušení pravidel a nespportovní chování, ke kterým došlo při zápase, se musejí potrestat. Tresty v házené jsou rozděleny podle míry faulu, který hráč spáchal proti svému soupeři.

Volným hodem rozhodčí přerušuje hru s tím, že míč zůstává družstvu, které ho má v držení a rozehrává na místě přestupku. Stane se tak, když:

- hráč vyrazí nebo vytrhne míč z rukou soupeře,
- hráč blokuje protihráče rukama, pažemi, nohama nebo používá jakoukoli část těla k vytlačení soupeře z místa za pomoci nebezpečného používání loktů,
- protihráče svírá, drží za tělo nebo za část oblečení,
- hráč naskakuje nebo nabíhá do soupeře.

Sedmimetrový hod se nařizuje když:

- hráč zmaří soupeři jasnou gólovou příležitost takovým způsobem, který je v rozporu s pravidly.

Fauly, které vyžadují osobní trest pro hráče, jsou převážně zákroky proti tělu soupeře. To znamená, že navíc k nařízení volného hodu nebo sedmimetrového hodu je hráč progresivně potrestán napomínáním žlutou kartou, vyloučením na 2 minuty a diskvalifikací.

Fauly, které vyžadují okamžité vyloučení na 2 minuty:

- fauly spáchané s vysokou intenzitou,
- fauly proti soupeři v rychlém běhu,
- svírání soupeře po dlouhou dobu,
- stažení soupeře k zemi,
- fauly směřující na krk nebo hlavu soupeře,
- tvrdé údery vedené proti tělu nebo střelecké ruce protihráče,
- za nespportovní chování.

Diskvalifikace hráče nastává tehdy, když hráč je již potřetí vyloučen na 2 minuty nebo když napadne soupeře takovým způsobem, který ohrožuje jeho zdraví. Jedná se o fauly s vysokou intenzitou, velmi nebezpečné, úmyslné, zlomyslné zákroky nebo fauly vycházející ze skutečnosti, že soupeř není na faul vůbec připraven, tudíž se nemůže sám bránit.

2.3 Osobnost sportovce

Pojem osobnost z historického hlediska a v lidové řeči má hodnotící význam. Pojmenovává se jím osoba velkého významu, uznávaná, známá. Z psychologického hlediska se tomuto pojmu začalo věnovat až na počátku 20. století, kdy se duševní život, jeho organizovanost a funkčnost začal studovat jako celek.

„Osobnost je chápána jako celek vnitřních dispozic, jež spolu se situací determinují obsah a průběh psychických procesů, které jsou tak chápány jako reakce individua na určitou situaci“ (Nakonečný, 2009, 9).

Osobnost člověka se s postupem jeho věku utváří. Mění se jeho postoje, motivy, emocionalita. S tímto vývojem vyvstává na povrch také problematika v konzistenci chování, kdy by se člověk měl v určitých situacích chovat stejně. Pokud je tomu naopak, hovoříme o inkonzistenci (Nakonečný, 2009).

Míru stability osobnosti udává koeficient stability. V raném věku je tento koeficient nejnižší. S postupem věku se zvyšuje a ustaluje, velký přírůstek se objevuje kolem 18. roku. „Stabilita většiny znaků osobnosti narůstá až do věku 50 let diskontinuitně a pak dosahuje nejvyšší úrovně“ (Asendorpf, 2005, 677).

Osobnost sportovce je nejvíce frekventovanou problematikou ve sportovní psychologii. Proto je brána jako samostatné odvětví. Zkoumá se, jak sportovní činnosti ovlivňují člověka, ale také jak struktura osobnosti ovlivňuje sportovní výkon a jeho výsledek. „Skutečné poznání osobnosti sportovce je podkladem trenérského porozumění sportovci a jeho přiměřeného vedení ve smyslu rozvoje výkonnosti. Přitom rozvoj sportovní výkonnosti je třeba chápat v souvislosti s rozvojem celé osobnosti“ (Slepička et al., 2009, 92).

Osobnost sportovce je dlouhodobě určována působením tří skupin činitelů. Popisuje je Vaněk et al. (1984):

- a) vrozené anatomicko-fyziologické předpoklady sportovce,
- b) životní prostředí předsportovní, sportovní, mimosportovní,

c) společenskovoýchovné působení (sociální učení).

Osobnost je možno strukturovat do několika kategorií, které udávají její vnitřní uspořádání. Hovoříme např. o výkonu, schopnostech, motivech, motivaci, hodnocení, postojích, temperamentu, inteligenci, tvořivosti, kognitivním stylu, sociálních rolích nebo tělesném schématu:

- Výkon můžeme definovat jako „dosažení určité úrovně splnění daného úkolu“ (Nakonečný 2009, 193). Je však ovlivněn několika determinanty, jak vnitřními, mezi které spadá mentalita, paměť, inteligence, motivace, motorika nebo psychomotorika, tak vnějšími okolnostmi jako je nedostatečné osvětlení, hluk, vysoká teplota, vztahy mezi hráči, styl řízení trenéra a dalšími činiteli. Cattell (1971) vytvořil přehled determinant výkonu:
 - a) centrální schopnosti (vrozené intelektové faktory),
 - b) lokální schopnosti (vlastnosti smyslových orgánů a motoriky),
 - c) neintelektové faktory (motivace, nálady, únava a jiné přechodné stavy),
 - d) instrumentální struktury (učení získané dovednosti).
- Psychofyzické dispozice k výkonu nazýváme schopnostmi, které můžeme definovat jako „úhrn psychických podmínek, které jsou nutné k provedení nějaké činnosti“ (Meili, 1987, 92).

„Vývoj osobnosti ve sportu je nemyslitelný bez vývoje schopností sportovce“ (Vaněk et al., 1984, 119). Schopnosti jsou na rozdíl od nadání, vloh nebo talentu získané. Můžeme je prakticky rozdělit do mentálního okruhu, jako jsou vědomosti, schopnost je v praxi použít jako dovednost s určitou mírou zručnosti a obratnost.
- Další významnou složkou osobnosti je temperament. „Temperament se projevuje různým způsobem už od novorozence. Je to vzrušivost, dispozice, která určuje formální vlastnosti reagování, jako je jeho síla, trvání atd. Jde o formování vlastnosti osobnostní dynamiky, které se projevují intenzitou pohybů, jejich tempem, ale i hloubkou prožívání“ (Nakonečný, 2009, 169).

Kretschmer (1963) temperament spojuje s činností pudů a afektivitou a podle něho „temperamentem nazýváme pro celou individualitu obecně charakteristické celkové projevy afektivity v obou jejích hlavních faktorech: dráždivosti a popudu“ (Kretschmer, 1963, 201).

2.4 Komparace aspektů ovlivňující výkon ve sportu u mužů a žen

2.4.1 Biomedicínské aspekty

„Tréninkový proces sportovkyň přináší ve srovnání s mužským tréninkem odlišnosti a rizika biomedicínského charakteru, jejichž základní znalost je pro řízení tréninkového procesu nezbytná“ (Lehnert et al, 2010, 117).

Jedná se především o prevenci výhradně ženských nemocí a zranění, specifík a rizik gynekologického charakteru, do kterých spadá porucha menstruačního cyklu, hormonální antikoncepce, těhotenství, osteoporóza nebo také poruchy příjmu potravy a anémie (Máček & Máčková, 1997).

Dále to jsou specifika výživy žen a v neposlední řadě optimální tréninkové zatížení. Neznalost v těchto složkách může viditelně vést ke snížení výkonnosti žen.

2.4.2 Biologické aspekty

Biologické, neboli morfologicko-funkční rozdíly mezi chlapci a dívkami do pubertálního věku jsou minimální. Mají podobné tělesné rozměry, svalovou sílu, odlišnosti nejsou ani v aerobní a anaerobní kapacitě. Zásadní rozdíly mezi mužem a ženou nastávají v období puberty, kdy se biologické aspekty začínají rapidně odlišovat díky pohlavním hormonům testosteronu a estrogeneru.

Lehnert et al. (2010) uvádí základní anatomické a fyziologické rozdíly mezi mužem a ženou ve stejném věku:

a) Tělesné rozměry

Ženy jsou o 6-8% menší a o 18-22% lehčí než muži. Díky estrogeneru ženy dosahují dřívější kostní dospělosti než muži o 2-4 roky. Také mají nižší hustotu těla. Proporčně ke své výšce mají ženy kratší končetiny, což se odráží ve stabilitě. Dále mají užší ramena a širší pánev než muži. Díky široké pánvi mají ženy častěji valgózní postavení kolen.

b) Svalstvo a svalová síla

U žen svaly tvoří 32-36% celkové hmotnosti těla. Muži mají cca o 10% svalstva více. Z toho vyplývá, že ženy mají poměr aktivní tělesné hmoty k celkové tělesné hmotnosti nižší než muži. Žena dosahuje celkově 2/3 síly mužů. Avšak v průřezu je

svalová jednotka u mužů i žen stejná. Tudíž je rozdílná pouze celková absolutní síla, relativní síla není pohlavně specifická. Síla dolních končetin je relativně u obou pohlaví stejná, zatímco u horních končetin je jak v celkové, tak relativní síle silnější muži. Je to ovlivněné širšími rameny muže, což ovlivňuje mechanickou práci v oblasti ramen. Muži mají vyšší svalový tonus a vyšší průřez svalových vláken.

c) Množství a distribuce tuku

Ženy mají 18-26% tělesného tuku, zatímco muži mají 10-18%. Tuk u žen se většinou ukládá v oblasti hýždí, beder a v okolí pupku, zatímco u mužů na trupu.

d) Krevní oběh a krev

Ženy mají o 20% menší srdce než muži, tudíž mají nižší systolický krevní tlak a srdeční výkon a v důsledku nižšího počtu erytrocytů mají nižší vazební kapacitu krve pro kyslík.

e) Ventilace a spotřeba kyslíku

Ženy mají nižší plicní kapacity a ventilační hodnoty. Maximální spotřeba kyslíku dosahuje 70% mužských hodnot.

f) Dalšími významnými rozdíly jsou množství vody v těle, bazální metabolismus, aerobní kapacita, anaerobně-alaktátový a anaerobně-laktátový energetický systém. Ve všech případech mají ženy nižší hodnoty.

2.4.3 Tréninkové a výkonnostní aspekty

V průběhu let se neustále ženský výkon přibližuje k výkonu mužskému. V některých disciplínách, kde základem jsou vytrvalostní schopnosti, dokonce žena může převyšovat mužský výkon. Rozdíly v technice jsou nepatrné. Odlišnosti ve výsledcích jsou v zásadě dány pouze genetickou výbavou.

Tréninkové zatížení u žen by mělo být optimalizováno a podmíněno jejich specifiky. Nastávají potíže při vedení tréninku žen. Poznatky jsou přebírány z tréninků mužů a jsou pouze upraveny (Dovalil, 2005).

Při tvorbě ročního tréninkového plánu se tento požadavek může projevit v kratším závodním období a delším přípravném, přechodném období (Lehnert et al., 2010).

Lehnert et al. (2010) uvádí specifika kondičního tréninku žen:

a) Síla

Trénink síly se mezi mužem a ženou příliš neliší, kromě maximální síly, která by měla být u žen trénovaná méně často. Zato by se u žen mělo dbát více na horní část těla. Doporučuje se provádět cviky vsedě nebo vleže, nikoli vestoje, aby nedocházelo ke zvýšení tlaků na pánevní dno. Cviky by měly být variabilní a pro větší efektivitu by se měly periodizovat.

b) Rychlost

V tréninku rychlosti nejsou mezi pohlavím příliš velké rozdíly. Ženy dříve podléhají únavě a mají delší regeneraci. Proto je při tréninku důležité prodloužení intervalu odpočinku. V rychlostně-silových a rychlostně-vytrvalostních disciplínách mají ženy horší výsledky než stejně trénovaní muži. Opět je to důsledek biologických aspektů popsaných výše.

c) Vytrvalost

Ženy zvyšují svou úroveň vytrvalosti pomaleji než muži, avšak získanou úroveň déle udrží. Ženy mohou ve vytrvalosti dokonce dosahovat lepších výsledků než muži zvláště v disciplínách ultramaratonského typu, kde nižší množství svalové hmoty, vyšší podíl pomalých vláken a větší množství tuku jako zdroj energie je u žen výhodou.

d) Flexibilita

Především díky anatomickým předpokladům, volnějším kloubním spojením, ženy v pohyblivosti dosahují lepších výsledků než muži.

e) Koordinace

Rozdíly v koordinačních schopnostech mezi mužem a ženou závisejí na pohybovém úkolu. Ženy lépe vnímají rytmus, lépe se orientují v prostoru, mají lepší stabilitu, pohybují se rovnoměrně a plynule, mají přesnější jemnou motoriku. Muži naopak jsou lepší v motorických dovednostech spojených s mířením na cíl.

2.4.4 Psychosociální aspekty

Ženy jsou při vedení utkání velice disciplinované. Přenos trenérových informací do praxe je patrný. Jsou více citlivé na neadekvátní kritiku než muži. Dlouho v nich setrvává

křivda, díky tomu mají větší tendence k pomstychtivosti ve vztahu ke všem účastníkům sportovního procesu. Lépe se dokážou bavit a slavit případné úspěchy. Déle a intenzivněji prožívají neúspěchy.

Muži při průběhu tréninku a utkání častěji než ženy projevují vlastní invenci. Nebojí se realizovat svoje nápady. Hůře chápou trenérové pokyny a problematicky je realizují. Křivdy přijímají s intenzivní reakcí, ta však brzy odezní a je zapomenuta. Nemají tendence k pomstychtivosti a záludnosti. Úspěchy prožívají intenzivněji, ale oslavy mají menší společenskou úroveň. Z neúspěchů se dostávají rychleji.

V komunikaci ženy hůře udržují pozornost při přenosu sdělování. Často jsou roztěkané a zaměřené na jiný problém. Mají častěji tendenci diskutovat. Při vysoké motivaci snášejí důrazná sdělení i zvýšeným hlasem.

Muži mají větší schopnost naslouchat pokynům a uvádět je do praxe. Lépe se koncentrují, hůře však podávané informace chápou z hlediska obsahu. Obecně jsou disciplinovanější, tedy i ve vztahu k přenosu sdělení. Důrazné pokyny zvýšeným hlasem jim nedělají problémy, stejně jako hlasité výtky.

2.4.5 Taktické aspekty

V průběhu tréninku i utkání jsou ženy snadněji a raději řízeny trenérem. Dobře na trenérové pokyny reagují a jsou schopny je rychle a účelně realizovat. Mají sklony ke kombinační hře, i když často na úkor originálních a samostatných řešení.

Ve hře i tréninkovém procesu mají muži výraznější sklony k samostatným řešením. Ne vždy však ku prospěchu věci. Ve vztahu k realizaci v utkáních mají vyšší tendence k sobeckosti. V mnoha ohledech jsou však schopni této vlastnosti využít i pozitivně.

2.4.6 Aspekty projevů agrese a výkonové motivace

Žena, která provozuje dlouhodobě házenou, musí být agresivnější než žena z běžné populace. Přesto je v této rovině agrese u hráček házené podstatně nižší než u mužů. To se týká především fyzické agrese, do které spadá vyhledávání kontaktů, jeho důraznost nebo dotažení akce do potřebného konce jako je např. střelba nebo obranný zákrok.

U mužů lze obecně potvrdit platný předpoklad o muži jako válečníkovi. Agresivita je jim vlastní. V poslední době sílí tendence k nekorektním projevům agrese, jako jsou záludné fauly a zákroky unfair.

Ženy jsou výrazně méně vnitřně motivované než muži. Nejen ve vztahu k utkání, ale i k soutěžím tréninkovým, závodivým hrám jak kolektivním, tak individuálním. Často se těchto aktivit pouze zúčastňují, neprožívají je a je nutno uplatnit vnější motivaci. S věkem se soutěživost výrazně vytrácí.

Muži mají obecně větší sklon k soutěživosti po celý sportovní život. Není složité je zapojit do aktivity s vysokým stupněm zainteresovanosti na výsledku do jakékoliv hry, o soutěžních utkáních nemluvě. Mnohdy je tuto motivaci tlumit, aby ke vztahu k výsledku nebyla kontraproduktivní.

2.5 Agrese

Pojem agrese a agresivní chování se ve společnosti považuje za záporné, špatné, nepříznivé pro vývoj osobnosti. Jedná se o „aktivity směřující k dělání něčeho nepříjemného někomu druhému“ (Slepička et al., 2009, 165). Takové agresivní chování může mít mnoho podob. Nejedná se pouze o fyzické napadání druhé osoby. Spadají sem i například verbální projevy mající tendenci psychického týrání.

Geen (1990) v pokusech o definici agrese vymezil její tři znaky:

- a) agrese zahrnuje udílení škodlivých stimulů jedním organizmem druhému,
- b) škodlivé stimuly jsou udíleny se záměrem poškodit oběť,
- c) agresor očekává, že škodlivé stimuly budou mít svůj zamýšlený efekt.

Celosvětový nárůst agresivity u mládeže se stává jedním z nejvíce diskutovaných témat dnešní společnosti. Agresivita v běžném životě tedy není vítána.

Na rozdíl od tohoto postoje je ve sportu agrese přijímána pozitivně a lze ji aktivně rozvíjet. Sport je jedno z mála prostředí, kde se agresivní chování promíjí. Avšak stále více jsou zaznamenávány situace, kdy sportovec využívá tohoto prostředí k cílenému a promyšlenému zranění druhého hráče, se záměrem vyřadit ho ze souboje nebo nastoupit na jeho místo.

Takové chování nemusí mít kořeny jen ve vnitřní pohnutce samotného hráče, ale může to být i reakce na dění na hřišti, trenérův popud nebo to může vyvolat agrese mezi diváky,

kteřou podnítilo zápasové zápolení. Souvislost nalezneme i v celosvětovém kontextu vzrůstající komercializace, kdy je důležitý úspěch a ne prostředky, kterým jsme ho dosáhli nebo zatraktivněním sportu použitím fyzické síly.

Proto je důležité agresivitu hráčů udržovat v mezích přiměřených sportovnímu zápasení a trestat zvýšenou agresí, která by mohla způsobit nepříjemná zranění a ohrozit zdraví hráče.

„Kritérium adaptivnosti agresivního chování je ve sportu velice důležité. Na jednom pólu stojí afektivní, přímočará nezvládnutá agrese, nevyhovující pravidlům sportovního boje. Na druhém pólu je agrese socializovaná, tj. přizpůsobená sociálním normám“ (Vaněk et al. 1984).

Zvládnutá sportovní agrese obnovuje psychickou rovnováhu a z hlediska duševní hygieny je velice prospěšná.

2.5.1 Teoretické přístupy k vysvětlení agrese

Tak jako existují pokusy o definici agrese, vzniká i řada teorií o objasnění jejího původu. V této oblasti se můžeme opřít zejména o tři hlediska. A to hledisko biologické, psychologické a sociální. Nelze popřít, že agrese je úzce spjata s biologickými faktory, avšak v poslední době se začínají prosazovat teorie, které zdůrazňují spíše vliv psychologických a sociálních činitelů.

Slepička et al. (2009) se zaměřuje na psychologii sportu a popisuje přístupy vzájemně se ovlivňující a vyústující do:

a) Teorie instinktivistické

Tyto teorie zdůrazňují genetickou podmíněnost agresivního chování. Ve sportu tak hovoříme o transformaci našich agresivních instinktů, instinktu smrti do přijatelné podoby a jejich hodnotné usměrnění. Lorenc (1966) přisuzuje sportu sociální funkci usměrňovat lidské destruktivní instinkty konstruktivně. Žádná studie nepotvrzuje ani nevyvrací teorii, že genetická složka osobnosti je tou hlavní oblastí, která ovlivňuje naše agresivní chování. Ale s přesností se dá říci, že agresivita má svůj biologický původ, který je dále ovlivněn v průběhu vývoje jedince a způsobuje různorodost projevů agrese.

b) Teorie sociálního učení

Těmto teoriím dává základ názor, že agrese je jako ostatní sociální chování naučené zejména prostřednictvím imitace a posilování. Je prokázáno (Bandura, 1963), že

malé děti napodobují agresivní chování dospělých. Když jejich agrese nebyla trestána, ba naopak byla odměňována, bylo u těch dětí, které tyto situace pozorovali, zjištěno zvýšenou pravděpodobnost výskytu agrese. To samé platí i u sportu. Pokud malé dítě vidí v zápase dospělých projevy agresivity, snaží se je sám napodobit. „Sportovní prostředí, zejména rodiče, trenéři, jiní zejména dospělí sportovci spoluvytvářejí podobu agresivního chování mladých sportovců mechanismem posilování či trestání projevovaných způsobů chování“ (Slepička et al., 2009, 167). Obecně existují čtyři aspekty agrese, které mohou být vysvětleny procesem učení:

- jak být agresivní,
- kdo je vhodným cílem agrese,
- které akce vyžadují agresivní odpověď,
- ve které situaci je agrese přijatelná.

c) Teorie frustrace- agrese

Tato teorie vychází z posloupnosti vzniku frustrace, následné negativní emoce, která vyúsťuje v agresi. Frustrace nevede přímo ke vzniku agrese. Jejím častějším projevem je vztek, který ve sportu může být zablokovan racionalitou a nemusí dojít k agresivnímu chování. „Ve sportu lze připustit tvrzení, že intenzivnější vztek vzniká, jestliže frustrace je nečekaná nebo se zdá nefér. Vztek potom může vést k agresi“ (Slepička et al., 2009, 168). Frustrace je v obecném měřítku jedním z nejmenších zdrojů vzniku agrese. To samé ale neplatí ve sportu, kde frustrace bývá nejčastějším popudem k agresivnímu chování. Obvyklou situací je, když se týmu nevede, prohrává, tím se zvyšuje frustrace ze špatného výkonu a stoupá agrese u hráčů.

„Při pohledu na uvedené teorie agrese je možné konstatovat, že pro vysvětlování agrese ve sportu je nejvýhodnější kombinovat uvedené přístupy a pojímat agresivitu jako komplexní fenomén, kdy genetické předpoklady jsou modifikovány kulturním a sociálním prostředím“ (Slepička et al., 2009, 168), které můžeme schematicky znázornit následujícím obrázkem.

Obrázek 2. Agrese ve sportu (Slepička et al., 2009, 168)

2.5.2 Druhy agrese

Agresi mnoho autorů ve svých knihách popisují podle různých kritérií. Můžeme ji rozdělit podle objektu, na který je agrese zaměřena, podle příčiny, způsobu provedení, podle směřování agrese na objekt nebo z časového hlediska.

Jedním z nejčastějších dělení agrese je na:

- a) instrumentální (člověk jedná vědomě, cíleně a podle plánů, uvědomuje si následky svých činů),
- b) emocionální (člověk jedná na emoční popud s negativním charakterem spontánně, bezmyšlenkovitě, neuvědomuje si následky).

Fromm (1973) dělí agresi na:

- a) Benigní

Tato forma agrese má pouze obranný charakter a pomáhá nám zneškodnit potenciální nebezpečí, které ohrožuje náš život.

- b) Maligní

Maligní agrese je skrze lidskou záležitost. Jedná se nikoli o vrozenou, nýbrž o naučenou agresi, která nemá nic společného s instinktivní obranou vlastního života.

Má za následek rozepře ve společnosti a jejími hlavními projevy je destruktivita a krutost.

Další možné dělení agrese navazuje na obecné rozdělení na přímou, nepřímou, fyzickou a verbální, které bylo rozšířeno o dimenzi aktivní a pasivní:

- a) fyzická aktivní přímá (prudké odhození míče),
- b) fyzická aktivní nepřímá (nabádání někoho jinému k fyzickému ublížení druhé osoby),
- c) fyzická pasivní přímá (fyzické bránění druhému v dosažení jeho cíle),
- d) fyzická pasivní nepřímá (odmítnutí splnit požadavky),
- e) verbální aktivní přímá (slovní nadávky a urážky),
- f) verbální aktivní nepřímá (pomluvy),
- g) verbální pasivní přímá (odmítnutí s někým mluvit),
- h) verbální pasivní nepřímá (nezastat se někoho).

Vaněk et al. (1984) agresi dělí podle objektu na:

- a) heteroagrese (projevy agrese vůči druhé osobě),
- b) autoagrese (agrese zaměřená na vlastní osobu, ve formě výčitek, sebeobviňování po neúspěchu apod.)

Agresi dělí i z pohledu sportovní činnosti na:

- a) Hostilní

Jedná se o agresivní chování zaměřené na určitý objekt s cílem ho poškodit a končí jeho skutečným poškozením. Je emočně podložena a ve sportu je pravidly obecně zakázána.

- b) Instrumentální

Projevy instrumentální agrese nejsou instinktivně podloženy a jejich hlavním cílem není poškození objektu, ale dosažení svého cíle.

- c) Taktická

Taková agrese se uplatňuje v rámci taktické přípravy zastrašování soupeře. Hovoříme o agresivním chování v souladu s pravidly hry např. proti klíčovému hráči. Nátlak je využit buď na začátku utkání s cílem znepříjemnit mu hru, nebo v průběhu celého zápasu eliminovat jeho vliv na průběh utkání.

2.5.3 Projevy agrese ve sportu

Projevy agrese mají vztah k sociálním normám, které jsou platné jak ve společnosti, tak ve sportovním prostředí. Schematicky je můžeme prezentovat jako na obrázku...

Ve sportu se agrese může projevat jako:

a) Přenesená

Přenesená agrese je směřována na sportovní náčiní nebo různé předměty. V zápase se může projevit jako prudké bouchnutí míče o zem, odkopnutí flašky nebo hození ručníku. Vyskytuje se u ní emoční napětí, afekt vzteku z frustrující situace. Vztek si hráč nemůže vybit na iniciátorovi (soupeři, rozhodčím, trenérovi), proto přenáší agresi z primárního objektu na náhradní.

b) Odložená

Ve sportu se velice často vyskytuje odložená agrese. Jedná se o agresi, která vznikla v průběhu zápasu, při kterém by projev agrese byl potrestán. Proto je odložen na pozdější dobu, kdy je možnost akci realizovat přijatelnější. Může to být např. napadnutí rozhodčích po zápase nebo poškození autobusu soupeřů.

c) Endogenní (vnitřní) odměna

Negativní psychické napětí je redukováno jako důsledek realizované agrese. Může být ilustrována lidovým rčením „pomsta je sladká“. Ve sportu hráč zabráni dosažení cíle soupeře poté, co soupeř zhatil jeho cíl.

Mezi základní faktory, které zvyšují projevy agresivního chování ve sportu, se řadí:

- divácká agrese (chování publika má odraz v chování hráčů na hřišti a naopak agresivita hráčů má vliv na diváky),
- agresivita soupeřů (agresivnější soupeřovo hraní způsobuje zvýšenou agresivitu vlastní),
- přehnané zdůrazňování významu zápasu (již dopředu je vytvářena emocionálně vypjatá atmosféra, která může zvyšovat hráčskou agresi),
- dílčí neúspěch v průběhu utkání (projevuje se slaboštvím nebo naopak zvýšenou tvrdostí při vyrovnaném průběhu utkání nebo na konci zápasu, kdy se čas na nápravu chyb krátí),

- klimatické a terénní podmínky (špatná kvalita hrací plochy znemožňuje uplatnění technických dovedností hráčů, díky čemu se do popředí dostává síla a agrese).

Na druhé straně také existují faktory, které agresivní chování eliminují:

- pozitivní průběh utkání,
- pozice v dlouhodobé soutěži (jasná perspektiva úspěchu bez ohrožení ostatními družstvy nebo naopak postavení družstva na konci tabulky bez možnosti postoupit a změnit situaci),
- pravděpodobnost postihu agresivního chování ze strany rozhodčího.

2.6 Motivy a motivace

„Pojem motiv vyjadřuje konstrukt odvozený z cílů lidského chování, znamená tedy dispozici“ (Nakonečný, 2009, 246).

Motivy jsou funkční prvky, hnací motor, který stanovuje směr, intenzitu síly a trvalost chování osobnosti. Určují důvody lidského chování, jeho způsob a smysl. Motivy mají prameny v podnětech vnitřních, vědomých, bezděčných, podvědomých a vnějších.

Hartl & Hartlová (2004) popisují motiv jako „pohnutku, příčinu činnosti, jednání člověka zaměřené na uspokojení určitých potřeb“ (Hartl & Hartlová, 2004, 327).

Základní formou motivu je potřeba a uspokojení. Potřeby patří mezi základní motivy, které upozorňují na nedostatky ve fyzické i sociální sféře bytí člověka. Učením si člověk vytvoří jednotný vzorec potřeby a uspokojení, který dává základ celkovému vzorci chování, tj. způsob uspokojení.

Maslowova hierarchická teorie potřeb je propojení psychologických a filozofických hodnot člověka. Vnímá člověka jako celek, jehož jednotlivé složky mají svou nezastupitelnou roli a tyto role se navzájem doplňují a ovlivňují. Žádná složka se nedá odstranit a vzájemnou souhrou vytvářejí harmonického člověka.

Základem hierarchie potřeb je teorie motivace, která se u každého jedince liší a má svůj individuální systém motivů. Jednotlivé lidské potřeby jsou pak uspokojovány podle naléhavosti, kdy v konkrétních situacích jedinec vždy dává přednost uspokojení jedné potřeby před druhou (Jelínek & Jetmarová, 2014).

Maslow proto vytvořil model pyramidy, která ukazuje, jakým potřebám dáváme přednost a které potřeby jsou pro nás nejdůležitější.

Obrázek 3. Maslowova hierarchie potřeb

Nezákladnějšími potřebami, které upřednostňujeme a stavíme je na první místo, jsou potřeby fyziologické. Následované jsou potřebami bezpečí a jistoty. Dalším stupínkem je potřeba lásky, přijetí, spolupatříčnosti, potřeba uznání, úcty a na vrcholu pyramidy hierarchicky nejvýše postavená je potřeba seberealizace. Abychom dosáhli seberealizace, je nutné uspokojit všechny předešlé potřeby.

Pro osobnostní růst člověka a jeho harmonický duchovní vývoj je zapotřebí naplnění tzv. metapotřeb. Někdy jsou nazývány také jako potřeby růstu a uznání. Spadají sem potřeby poznání, estetické, porozumění, rovnováhy, harmonie, jednoty, individuality, nezávislosti, hravosti, smysluplnosti, spontaneity.

Metapotřeby ve srovnání se základními fyziologickými potřebami nemusí být tolik nutné, ale vyzívají člověka k touze přesáhnout sám sebe, vystoupit ze všednosti denního života a rozvinout se mimo své současné „já“ (Jelínek & Jetmarová, 2014).

„Pojem motivace je konstrukt odvozený z toho, co se děje, když je aktivován motiv. Vyjadřuje tedy proces přípravy a případné realizace chování vědomě či nevědomě zaměřeného na dosažení cíle“ (Nakonečný, 2009, 246).

Hartl & Hartlová (2004) popisují motivaci jako „nejjednotnou, nejčastěji chápanou jako intrapsychologický proces zvýšení nebo poklesu aktivity, mobilizace sil, energetizace organismu, která se projevuje napětím, neklidem, činností směřující k porušení rovnováhy“ (Hartl & Hartlová, 2004, 328).

2.6.1 Druhy motivů

Madsen (1961) rozdělil motivy na:

a) Primární

Jedná se o centrální motivaci, která je nám dána již od narození, čili vrozenou. Primární motivy mohou být aktivovány periferními impulzy. Tvoří je hlad, žízeň, sexus, motiv péče, teplota, vyhnutí se bolesti, exkrementace, získávání kyslíku a vylučování oxidu uhličitého, motiv spánku a odpočinku

b) Sekundární

Sekundární motiv naučený je také centrální motivace, která je po procesu učení determinována periferními motivačními stimuly. Tvoří je motivy společné všem lidem, jako je sociální kontakt, výkon, prestiž, vlastnictví.

Nakonečný (2009) dělí motivy na:

a) Biogenní či fysiologické

Takové motivy představují základní biologické potřeby organismu, jako je potřeba potravy, pohybu, odpočinku atd.

b) Sociogenní či psychogenní

Tyto motivy jsou obrazem potřeb člověka jako sociální bytosti, potřeba výkonu, opory, kompetence atd.

Vaněk et al. (1984) rozděluje motivy s přihlédnutím k sociální determinovanosti člověka. Takové motivy se často uplatňují i ve sportovní činnosti:

- a) motivy společenského kontaktu,
- b) motivy dosahování něčeho,
- c) motivy prestiže,
- d) motivy akvizice, tj. nabývání a vlastnění,
- e) emocionální motivy agrese a dosažení bezpečí.

2.6.2 Druhy motivace

Jedním ze základních dělení motivace, které popisuje i Pavelková (2002) je na:

- vnitřní (uspokojování vlastních vnitřních potřeb),
- vnější (učení pro pochvalu, obdiv, finance, apod.).

Cattell (1957) rozlišuje přirozené motivy, jako jsou strach, sebeuplatnění, rodičovská péče a naučené motivační cíle, jejímž příkladem jsou povolání nebo manželství. Cattell faktoroval postoje a vzorce chování, které člověk zaujímá v určitých situacích, z nichž vytvořil komponenty motivace, které označil řeckými písmeny:

- **„Alfa- faktor“**
Komponenty motivačního komplexu, které představují naivní přání já, sklon věřit vlastnímu přání a racionalizovat ho. Působí pod úrovní vědomí. Jedná se o zájmy, potřeby a přání, které nepodléhají žádnému odporu z vnějšího prostředí.
- **„Beta- faktor“**
Tento faktor obsahuje zájmy o předmět, který je reálný a možnosti k dosažení cíle, uspokojení vlastních potřeb jsou racionální a dobře fundované.
- **„Gama- komponenta“**
Komponenta představuje kvalitu „nad- já“, tedy „měl bych se o to zajímat“. Vztahuje se k vlastní fantazii, představuje vizi superega o objektu, jaký by měl správně být.
- **„Delta- komponenta“**
Souvisí výhradně s fyziologickými potřebami a funguje pod úrovní vědomí. Vyjadřuje biologicky determinované tendence, čili zájmy.
- **„Epsilon- komponenta“**
Spojuje se s projevy psychogalvanického kožního reflexu a se špatným zapamatováním určitého materiálu, které se následovně stávají indikátory komplexů. Tento faktor souvisí s nevědomou motivací, raně dětskými fixacemi a konfliktními zážitky.

Motivace sportovní činnosti zahrnuje veškeré jednání sportovce v průběhu utkání, které je orientované k jeho cíli. Nejedná se o spontánnost, ale o činnost aktivovanou určitými

podněty jak vnitřními (impulz), tak vnějšími (pobídka). Tyto motivy se seskupují, podmiňují, vylučují a vrství, až vznikne hierarchická posloupnost motivace (Vaněk et al., 1984).

2.6.3 Výkonová motivace

Teorie výkonové motivace vznikla v šedesátých letech minulého století, kdy ještě nebyla součástí psychologie sportu. Jedná se o „tendenci ke sportovní aktivitě vznikající z rozdílu mezi tendencí dosáhnout úspěchu a tendencí vyhnout se selhání“ (Slepička et al., 2009, 82). Každá pohnutka k vylepšení výkonu je výslednicí koeficientu mezi dvěma protilehlými tendencemi. Jedna vzbuzuje naději na úspěch, druhá obsahuje strach před neúspěchem, obavu ze selhání.

Výkonová motivace je typická jen pro člověka. Jedná se o skutečnost, kdy sám výkon a jeho následné zlepšení vede k pohnutce k pokračování v činnosti. Takové zdroje jsou faktorem ontogenetického vývoje osobnosti, které souvisejí se sociálními rolemi ve společnosti a se sociálním učením, kdy člověk usiluje o přízeň okolí a snaží se vyhnout jejich nesouhlasu (Vaněk et al., 1984).

„Sportovci se silnějším motivem dosáhnout úspěchu než vyhnout se selhání budou nejvíce motivováni v situaci padesátiprocentního rizika, tj. při značné nejistotě výsledku. U lidí, u nichž motiv úspěchu vysoce převyšuje motiv vyhnout se selhání, mluvíme o velké potřebě úspěchu“ (Slepička et al., 2009, 83).

Motivace výkonu je velice prospěšná v oblasti hledání talentů a ve sportovní přípravě. Je zárukou stability výkonu a neutuchajícího zájmu o pohybovou činnost. Sportovci patří do části populace, u které je základní tendence k vysokému výkonu zdůrazněna.

Motivace však nemusí být vždy pozitivní. Vaněk et al. (1984) popisuje negativní motivaci. Ve sportovních utkáních velice často dochází k nepříjemným, potupným nebo bolestivým situacím. Sportovci je přesto vědomě vykonávají. Taková motivace k překonání nepříznivých okolností je nazývána jako sekundární, naučená. Avšak stále častěji dochází k situacím, kdy sportovec nedobrovolně pod nátlakem vnějších okolností neprovádí činnosti z vlastního rozhodnutí. S průběhem se neztotožňuje a začíná cítit averzi k činnosti. Proto platí, že hráč s převážně negativní motivací nemůže dosáhnout vrcholné sportovní výkonnosti.

2.7 Metody hodnocení agresivity a výkonové motivace

„Psychodiagnostická metoda je soustava podnětů, jimiž záměrně vyvoláváme chování, nebo vymezujeme podmínky pro sledování chování zkoumané osoby“ (Svoboda, 1992, 5).

„Diagnostické metody se rozdělují podle mnoha kritérií, žádná klasifikace však není přesná a uspokojivá, protože jednotlivé metody se navzájem překrývají“ (Morávek, 1991, 17).

Nejčastěji se diagnostické metody rozdělují na:

a) Klinické

Klinické metody jsou daleko vývojově starší než testové. Jejich historie sahá až k antickým filozofům. Tyto metody nevyužívají žádných standardních pravidel ani statistických zákonitostí. Jsou charakterizovány svojí pružností, přizpůsobením se podmínkám a jsou schopny zaznamenat jevy, jako jsou hodnoty, životní styl nebo motivace. Patří sem rozhovor, pozorování nebo anamnéze.

b) Testové

Prvními oblastmi testování bylo poradenství a školství. Jedná se o standardizované metody, které mají vlastní kvantifikovatelnost, objektivnost, validitu a reliabilitu.

Morávek (1991) uvádí rozdělení testů podle počtu vyšetřovaných na individuální a hromadné, verbální a neverbální, podle množství zkoumaných dimenzí na jednodimenzionální a multidimenzionální nebo na málo strukturované a vysoce strukturované.

2.7.1 Metody zjišťování agresivity

2.7.1.1 Dotazování

Psychologické dotazníky představují standardní sumu otázek nebo výroků, na které dotazovaný odpovídá písemnou formou. Výroky jsou směřovány na vlastnosti, city, postoje, názory, zájmy, způsob reagování v nejrůznějších životních situacích. Odpovědi nejsou otevřené, většinou testovaný odpovídá formou ano-ne. Výsledky jsou poté vyhodnoceny kvantitativní formou (Morávek, 1991).

- Buss-Durkee-Inventary B-D-I

Autoři osobnostního inventáře B-D-I vysvětlují agresivitu jako složitě strukturovaný fenomén, který lze rozdělit do osmi na sobě nezávislých kategorií chování:

- a) Fyzická agrese- fyzické násilí proti lidem a předmětům,
- b) Nepřímá agrese- násilí nezacílené na určitou věc,
- c) Iritabilita- popudlivost,
- d) Negativismus- odmítavé chování,
- e) Resentiment- žárlivost, potlačená zlost na druhé,
- f) Podezíravost- nedůvěra,
- g) Verbální agrese- hádání se, kritika,
- h) Pocit viny- kritičnost vůči sobě.

Inventář obsahuje 75 výroků, na které dotazovaný odpovídá ano-ne a jeho vyplnění trvá 10-15 min.

- Freiburský osobnostní dotazník

Jedná se o vícedimenzionální dotazník, který obsahuje kategorie, jako jsou vzrušivost, společenskost, mírnost, spontánní agresivita, nervozita, reaktivní agresivita a snaha o dominanci, otevřenost, zdrženlivost, depresivita.

2.7.1.2 Pozorování

„Pozorování je záměrné, cílevědomé a plánovité sledování smyslově vnímatelných jevů a patří mezi základní a nejužitečnější psychodiagnostické metody“ (Morávek, 1991, 20).

Svoboda (1992) uvádí zásady, které je třeba při pozorování dodržovat:

- a) zásada plánovitosti- stanovení obsahu a postupu pozorování,
- b) zásada systematickosti- pozorování probíhá soustavně a dlouhodobě,
- c) zásada přesnosti a objektivity- je vymezeno kritérium posuzování, způsob registrace.

Dále sepsal oblasti, které se registrují při jednání:

- a) mimika- emoce v obličeji,
- b) pantomimika- pohyby celého těla,
- c) gesta- pohyby rukou a paží,
- d) projevy emocí- zblednutí, pocení,
- e) sociální chování- podceňování druhých, vyvyšování se,
- f) vztah k objektům- jak zachází s pomůckami,
- g) vztah k sobě- aspirační úroveň, sebevědomí.

2.7.1.3 Projektivní metody

Projekční metoda je definována jako „metoda výzkumu osobnosti, konfrontující zkoumaného jedince s nějakou určitou situací, ve které bude odpovídat podle smyslu, který tato situace pro něj má, a podle toho, co cítí během této odpovědi“ (Svoboda, 1992, 113).

- Rorschachův test ROR

ROR patří mezi nejrozšířenější diagnostické metody. Jedná se o individuální vyšetření osobnosti v plném rozsahu. Test se skládá z deseti kartiček. Na každé z nich je vyobrazena symetrická skvrna a examinátor pokládá probandovi základní Rorschachovu formuli „Co by to mohlo být?“.

- Rosenzweigův obrázkový frustrační test

Test se skládá z 24 obrázků. Na každém z nich jsou vyobrazeny dvě postavy ve frustrující situaci. Levá postava pronáší slova a uvádí probanda do nastalé situace. Pravá osoba má znázorňovat probanda, který vepisuje slova do obrázku a reaguje tak na danou situaci.

- Hand test (Test ruky)

Test je tvořen deseti kartami. Na devíti z nich je vyobrazena lidská ruka a examinátor zjišťuje, co jednotlivé ruce v probandovi vyvolávají. Poslední karta je prázdná a proband je vyzván, aby nakreslil ruku a popsal, co si představuje, že dělá.

2.7.2 Metody zjišťování výkonové motivace

Nejrozšířenějšími metodami, kterými se měří výkonová motivace, jsou metody projekční a dotazníkové, které popisuje Vaněk et al. (1982). Dalšími oblastmi zjišťovacích technik jsou výkonové testy, zkoušky riskování nebo posuzování, metody sloužící k měření aspirační úrovně nebo zabývající se chováním v rizikových situacích.

2.7.2.1 Projektivní metoda

- T-A-T

T-A-T- Tematický apercepční test využívá lidské charakteristiky ztotožňovat se s hlavním hrdinou, jakoby se jednalo o vlastní zážitky (Svoboda, 2001).

McClelland (1953) v průběhu výzkumu myšlenky svých participantů podnikl obrázkovými nebo verbálními situacemi a z jejich interakce s teoretickými podklady vznikly podněty osobních motivačních dispozic. Tím byly odhalovány individuální a charakteristické rozdíly v síle motivační tematiky (Vaněk et al., 1982).

McClelland se však zaměřoval pouze na sumární skóre potřeby výkonu, ne však už na potřebu vyhnout se neúspěchu (Hrabal et al., 1989).

- Test tematické apercepce

Tuto obsahovou analýzu vymyslel Heckhausen (1963), která umožňuje na základě projekčního měření identifikovat dvě protikladné tendence výkonové motivace jako je naděje na úspěch a obava z neúspěchu. Ve výzkumu využívá verzi TAT šesti obrazů, které znázorňují úspěch nebo neúspěch a bylo zjištěno, že obrazy úspěchu vyvolaly více odpovědí o úspěchu než obrazy neúspěchu. Tak vznikl skórovací klíč, který obsahuje podkategorie úspěchu (očekávání úspěchu, pochvala, pozitivní emoční vztah, apod.) a neúspěchu (očekávání neúspěchu, kritika, negativní citový stav, apod.) (Vaněk et al., 1982).

- F-T-I (French Test of Insight)

Tento test se využívá například ve výzkumech různých kultur, kdy je zapotřebí místo obrázků, jaké se využívají v TAT, využít verbální stimul za pomoci krátkých výroků (Hrabal et al., 1989).

2.7.2.2 Dotazníková metoda

Dotazníková metoda je druhou nejpoužívanější metodou měření výkonové motivace. Psychologové se k ní, i když nemá tolik propracovaná teoretická východiska jako projekční metoda, přiklánějí častěji díky jejímu snadnému skórování, vyšší reliabilitě a ekonomičnosti.

Dotazovaný odpovídá na otázky zaměřené na výslednou tendenci vycházející z konfliktů mezi šancí na úspěch a obavou z neúspěchu. Otázky jsou z větší části směřovány na prostředí, ve kterém člověk vyrůstal, rodinné zázemí a způsob výchovy.

Podle způsobu validizace se dotazníky mohou rozdělit na:

- monofaktorové (výkonovou motivaci pojímá jako obecný faktor),
- multifaktorové (výkonovou motivaci pojímá jako heterogenní konstrukt).

- D-M-V

Dotazník pro výkonovou motivaci D-M-V obsahuje 52 výroků, na které zkoumaná osoba odpovídá podle toho, do jaké míry jsou pro ni charakteristické. K dispozici má 6 možností, které sahají od úplného zamítnutí (1) k úplnému souhlasu (6). Výroky jsou situovány do kategorií MV- škála výkonové motivace, AB- škála anxiozity brzdící výkon a AP- škála anxiozity podporující výkon.

- L-M-I

LMI Dotazník motivace k výkonu je osobnostní dotazník, který obecně měří koncept motivace v profesním kontextu. Obsahuje 170 položek, které jsou rozděleny do škál, jako jsou nebojácnost, flexibilita, samostatnost, preference obtížnosti, důvěra v úspěch, dominance, cílevědomost, ochota učit se, soutěživost, kompenzační úsilí, angažovanost, hrdost, orientace na status, flow, internalita, vytrvalost a sebekontrola.

- A-M-S (Achievement Motivation Scale)

Tato metoda měří zvláště tendenci dosáhnout úspěchu s tendencí vyhnout se neúspěchu. Byla vytvořena norskými autory Gjesmem a Nygårdem v roce 1970 (Harbal et al., 1989).

2.7.2.3 Výkonové testy

Výkonové testy popisuje Svoboda (1992) jako testy schopností, které patří mezi nejstarší diagnostické metody. Testy jsou zaměřené na výkon pozorovaného a na jeho úspěch či neúspěch.

„Subjekty motivované k dosažení úspěchu volí převážně úkoly s 50% pravděpodobností úspěchu. Osoby s vysokou výkonovou motivací volí obtížnostní úrovně kumulující se kolem 30%. Osoby motivované vyhnutím se nezdaru dávají přednost extrémním pravděpodobnostem, buď příliš vysokým, nebo příliš nízkým“ (Vaněk et al., 1982, 39).

3 CÍLE A VÝZKUMNÉ OTÁZKY

3.1 Hlavní cíl

Hlavním cílem je zjistit hladinu agresivity a výkonové motivace u hráčů a porovnat rozdíly mezi muži a ženami. Dále zjistit, zda výsledky z dotazovacích technik korespondují s ukazateli agresivity a výkonové motivace v konkrétních zápasových situacích. Hodnoty agresivity nám objasňuje osobnostní inventář B-D-I a míru výkonové motivace odhaluje dotazník pro výkonovou motivaci D-M-V. Četnost ukazatelů v zápasech je provedena pozorováním.

3.2 Dílčí cíle

1. Zjistit, zda se liší ukazatele dotazníkové agrese mezi muži a ženami.
2. Zjistit, zda se liší ukazatele výkonové motivace mezi muži a ženami.
3. Porovnat výsledky hladiny agresivity z testu B-D-I s četností ukazatelů agresivního chování v zápasech.
4. Porovnat výsledky výkonové motivace z testu D-M-V s četností ukazatelů výkonové motivace v zápasech.

3.3 Výzkumné otázky

1. Jaké jsou hodnoty agresivity podle B-D-I u mužů a žen.
2. Jaké jsou hodnoty výkonové motivace podle D-M-V u mužů a žen.
3. Jaká je četnost ukazatelů agresivity a výkonové motivace v zápasech.
4. Jak korespondují hodnoty agresivity z testu B-D-I s ukazateli agresivního chování v zápasech u mužů a žen.
5. Jak korespondují hodnoty výkonové motivace z testu D-M-V s ukazateli výkonové motivace v zápasech u mužů a žen.

3.4 Dílčí úkoly a postup

1. Analyzovat adekvátní literaturu.
2. Sestavit koncept projektu.
3. Zorganizovat šetření v reálu u mužů a žen.
4. Realizovat aplikaci dotazníků a požádat hráče a hráčky házené o spolupráci.
5. Vyhodnotit hrubá data.
6. Zpracovat data, závěrečné zprávy a dokumentace.

4 METODIKA

4.1 Participanti

Všichni participaci, kteří jsou do výzkumu zařazeni, jsou dlouhodobými hráči házené. Absolvují minimálně 5 tréninkových jednotek za týden.

Muži ve věku 18-30 let jsou hráči HC Gumáren Zubří, kteří hrají nejvyšší soutěž v České republice a v roce 2015 se v tabulce umístili na 5. místě. Ženy jsou ve věku 20-32 let a jsou hráčkami DHK Zory Olomouc. Zora hraje nejvyšší mezinárodní soutěž v České republice a v roce 2015 se umístila v tabulce na 4. místě.

Hráči HC Gumáren Zubří a hráčky DHK Zory Olomouc byli do výzkumu vybráni na základě kontaktu s trenéry těchto dvou družstev, osobnímu kontaktu se samotnými hráči a díky přístupnosti videozáznamů ze zápasů, ve kterých byly pozorovány projevy agresivity a výkonové motivace hráčů.

Tabulka č. 1 Průměrný věk hráčů a hráček

	Průměr	Směrodatná odchylka	Nejnižší věk	Nejvyšší věk
Muži	22,92	3,97	18	30
Ženy	24,93	3,7	20	32

- Vysvětlivky:*
- průměr- průměrný věk hráčů
 - směrodatná odchylka- statistická odchylka od průměru hráčů
 - nejnižší věk- hráč s nejnižším věkem v týmu
 - nejvyšší věk- hráč s nejvyšším věkem v týmu

4.2 Sběr dat

Dotazování bylo uskutečněno za pomoci osobnostního inventáře B-D-I a dotazníku pro výkonovou motivaci D-M-V. Hráči dotazníky vyplňovali anonymně a bez přítomnosti trenérů.

4.2.1 B-D-I

Osobností inventář B-D-I je polootevřený dotazník, který je složen ze 75 oznamovacích vět, na které dotazovaný odpovídá ano- souhlasím nebo ne- nesouhlasím. Délka dotazníku činí 15 minut. Věty v osobnostním inventáři B-D-I jsou svou povahou rozděleny do osmi kategorií:

- 1) fyzická (přímá) agrese- hrubost, která se projevuje vůči osobám,
- 2) nepřímá agrese- hrubost není zaměřena na konkrétní věc,
- 3) iritabilita (popudlivost)- krátká reakce na negativní provokaci,
- 4) negativismus- vzpírání se většinou proti autoritám,
- 5) resentment- pocit zlosti, beznaděje,
- 6) podezřavost- nedůvěra, ostražitost, paranoidní chování,
- 7) verbální agrese- vulgarismy, hádání, řvaní,
- 8) pocity viny- výčitky pro to, co jsme udělali.

Za pomoci dotazníku odhalíme nejen hodnoty v jednotlivých kategoriích, ale také sečtením určitých subtestů zjistíme faktor agresivity a faktor hostility. Celkovou agresivitu vypočítáme sečtením hodnot fyzické agrese, nepřímé agrese a verbální agrese, celkovou hostilitu pak sečtením hodnot v kategoriích iritabilita, negativismus, resentment a podezřavost. Subtest pocit viny se hodnotí samostatně.

4.2.2 D-M-V

Dotazník pro výkonovou motivaci D-M-V obsahuje 52 výroků, na které zkoumaná osoba odpovídá podle toho, do jaké míry jsou pro ni charakteristické. K dispozici má 6 možností, které sahají od úplného zamítnutí (1) k úplnému souhlasu (6). Dotazovaný zakroužkuje číslo, které podle uvedené stupnice nejlépe vystihuje jeho názor: Vůbec pro mne neplatí (1), málokdy pro mne platí (2), někdy pro mne platí (3), často pro mne platí (4), převážně pro mne platí (5) a zcela pro mne platí (6). Délka dotazníku trvá 10 minut. Výroky jsou situovány do tří kategorií:

- 1) MV- škála výkonové motivace (24 položek),
- 2) AB- škála anxiozity brzdící motivaci k výkonu (17 položek),
- 3) AP- škála anxiozity podporující motivaci k výkonu (10 položek).

Škála výkonové motivace je relativně heterogenní. V jejich příslušných položkách můžeme identifikovat především hlediska, jako jsou aspekt výkonového jednání, aspekt aspirační úrovně, aspekt vytrvalosti v práci a aspekt časové orientace do budoucnosti.

Škála anxiózy brzdící motivaci k výkonu je popisována aspekty přiznání si úbytku výkonu a ztráty pohotovosti a aktivity ve stavech napětí vyvolaných především v kritických, zátěžových nebo nových situacích.

Škála anxiózy podporující motivaci k výkonu postihuje jednoznačně souvislost mezi mírným stavem napětí a mobilizací aktivity jako příznivé podmínky pro dobrý výkon (Pardel et al., 1992).

4.2.3 Pozorování

Výsledky z obou dotazníků budu srovnávat s výkony hráčů ze tří zápasů a porovnávat, zda se v utkáních jedná o agresivitu nebo výkonovou motivaci. Pozorování bylo zprostředkováno nepřímo z videozáznamů. Sledování byli hráči, kteří odehráli minimálně 30 minut v zápase, aby nedocházelo ke zkresleným hodnotám u hráčů, kteří nenastoupili vůbec nebo hráli méně minut.

V zápasech jsem se zaměřovala na aspekty, které jsou projevem agresivity a výkonové motivace. Ukázky agresivity se dají podle B-D-I rozdělit na:

1) Fyzická agrese

Do projevů fyzické agrese v zápase řadíme veškerá provinění proti pravidlům házené, která se stala po faulu proti soupeři. Patří sem volný hod, napomínání, vyloučení na 2 minuty, zavinění trestného hoďu, diskvalifikace.

2) Nepřímá agrese

Taková agrese se v utkání může projevit jako výbuch emocí proti nekonkrétní věci, jako je kopnutí do míče, odhození ručníku nebo oděvu, hození flaškou apod. Reakce může být podmíněna nesprávným výrokem rozhodčího, nesouhlasem s trenérem nebo se svou spoluhráčkou.

3) Iritabilita

Jedná se o krátkou negativní reakci vyprovokovanou faulem např. chycením ruky při střelbě, oplácením faulu nebo určitou situací vyvolanou neslušným pokřikováním diváků, špatným střídáním trenéra nebo např. spoluhráčkou, která nepromění vyloženou gólovou šanci.

4) Negativismus

Negativismus se může v zápasech projevit jako jakési pohrdání k soupeři, ale také i ke spoluhráčkám, trenérovi nebo rozhodčím. Hráč odmítá poslouchat, mávne rukou, provokativně se usmívá, pomalu střídá, vysmívá se protihráčkám, ledabyly vystřelí na bránu apod.

5) Resentiment

Resentiment se projevuje jako vzdor. V utkáních se může vyskytovat jako nadávky, hádání se, nesouhlasné pohledy proti soupeřkám, trenérovi i spoluhráčkám nebo špatnému rozhodnutí rozhodčích.

6) Podezíravost

Jedná se o nedůvěru mezi spoluhráči navzájem nebo mezi hráči a trenérem.

7) Verbální agrese

Velice často se v zápasech vyskytuje verbální agrese. Její projevy jako jsou hádání, nadávání, provokování, řvaní, může vyvolat špatné střídání trenéra, rozhodnutí rozhodčího, podprůměrný výkon spoluhráčky nebo provokace od protihráček.

8) Pocit viny

Hráč může mít pocit viny po faulu proti soupeři a omluví se mu. Po ukončení utkání si protihráči potřesou rukama. Může se projevit i tak, že hráč má pocit viny z prohraného zápasu a při podání špatného výkonu se jde dobrovolně vystřídat.

Co se týká projevů výkonové motivace, zaměřila jsem se na tyto aspekty:

1) Volný hod

Aspekt, který je stejný i u projevu fyzické agrese. Tentokrát z pohledu výkonové motivace jako přerušení rozehrávky soupeře, rozkouskování jejich hry a zabránění soupeři vsítit gól.

2) Střelba

V útočné fázi je střelba jedinou možností, jak docílit gólu. Je zapotřebí odvahy společně s motivací, aby se hráč odhodlal ke střelbě. Zvláště ve vyrovnaných zápasech, kdy jedna zkažená střela může rozhodnout celý zápas.

3) Zisk trestného hodu

Při střelbě, kterou zhatí soupeř faulem, rozhodčí nařídí trestný hod. Motivace a odhodlání pro jeho získání je srovnatelná s motivací pro střelbu.

4) Bloky

Bloky se využívají v obranné fázi, kdy se obránci vzpažením snaží znesnadnit soupeři vstřelení branky. Zpravidla se blokují střely ze střední vzdálenosti.

5) Zisk

Hráč se snaží zabránit soupeři v pokračování jejich útočné fáze. Získat míč může vypíchnutím přihrávky, postavením se do průrazu, apod. Do této skupiny také spadá zisk trestného hodu, napomínání, vyloučení a diskvalifikace soupeře.

4.3 Zpracování dat

Ke zpracování statistických dat a jejich výsledků byly použity softwary Microsoft Excel 2010 a Microsoft Word 2010. Na základě deskriptivní statistiky, která byla orientována na frekvenci pozorovaných jevů, byl vyhodnocen systém pozorování. Podle manuálu osobnostního inventáře B-D-I a dotazníku výkonové motivace vznikl index, který jsem vyhodnotila pro další zpracování a porovnání s výsledky z pozorování.

V zápasech jsem se zaměřila na škálu ukazatelů agresivity a výkonové motivace jako jsou volný hod, napomínání, vyloučení na 2 min, diskvalifikace, zavinění trestného hodu, získání trestného hodu nebo míče, bloky, střelba, nesouhlas s výrokem, oplácení faulů, hádání se, omluva soupeři. U brankářů jsem se zaměřila na procentuelní úspěšnost zákroků. Četnost projevů jsem zaznamenala do tabulky.

Při pozorování zápasů jsem jednotlivým projevům agresivity a výkonové motivace přidělila jeden bod. Tyto body jsem ve všech třech pozorovaných zápasech sečetla a následně zprůměrovala na jeden zápas. Poté jsem přidělila číselnou hodnotu četnosti výskytu projevu agresivity a výkonové motivace v jednom zápase. Hráče jsem seřadila do tabulky podle velikosti výsledku. Hráč s nejvyššími hodnotami zaujal první místo, hráč s nejnižšími hodnotami místo poslední. Následně jsem tyto výsledky porovnála s hodnotami z dotazníků B-D-I a D-M-V.

Pro výpočty a srovnání dotazníku B-D-I se mohou zvolit různé subtesty a jejich kombinace:

- součtem jednotlivých složek agresivity (1,2,7) vypočítáme celkovou agresivitu,
- součtem jednotlivých složek hostility (3,4,5,6) vypočítáme celkovou hostilitu,

- součtem všech složek (1 až 7) vypočítáme celkový výsledek testu B-D-I, který je zároveň i součtem celkové agresivity a celkové hostility.

V mojí práci jsem využila kombinaci subtestů pro výpočet celkové agresivity (1+2+7), celkové hostility (3+4+5+6) a celkového výsledku testu B-D-I (1+2+3+4+5+6+7). Tyto subtesty jsem zvolila, protože nám nejlépe umožní zjistit míru agresivity u hráčů v házené.

Vyhodnotila jsem průměrné hodnoty agresivního chování u hráčů obou družstev v jednotlivých subtestech osobnostního inventáře B-D-I. Z těchto hodnot jsem následně vypočítala celkovou agresivitu, celkovou hostilitu a celkový výsledek testu B-D-I.

Z dotazníku výkonové motivace D-M-V se výsledky skórují pomocí vyhodnocovacích šablon, které zabezpečují objektivní registraci dat. Pro každou škálu jsou k dispozici samostatné šablony, pomocí kterých jsem sečetla číselné hodnoty odpovědí probandů a tak jsem získala hrubé skóre pro každou škálu. Z hrubého skóre jsem vypočítala Sten, který se zaznamenává v desetinném řádu a využívá se k tvorbě grafů.

Dále jsem vyhodnotila průměrné hodnoty agresivního chování a výkonové motivace u hráčů podle postů: spojka, křídlo, pivot, brankař. Pro takové rozdělení jsem se rozhodla z důvodu odlišnosti rolí postů v utkáních. Každý post má své specifické fyzické i psychické úlohy, které jsou s ostatními posty nezaměnitelné a takové vypětí na hřišti se může projevit i v běžném životě.

Výsledky vyhodnoceného dotazníku B-D-I a D-M-V jsem znázornila v grafech. Výsledky pozorování jsou vypsány v tabulkách, které jsem následně porovnála s grafy. Výsledkem pozorování jsou škály kategoriálního typu.

4.4 Organizace výzkumu

Výzkumu se zúčastnili extraligoví hráči HC Gumáren Zubří a hráčky interligové DHK Zory Olomouc. Žádost o spolupráci byla uskutečněna osobním kontaktem s trenérem i s hráčkami DHK Zory Olomouc a setkáním s hráči HC Gumáren Zubří.

Sledované zápasy jsou z období leden 2015- květen 2015. Pozorování bylo zprostředkováno nepřímo z videozáznamů. Sledovaní byli hráči, kteří odehráli minimálně 30 minut v zápase, aby nedocházelo ke zkresleným hodnotám u hráčů, kteří nenastoupili vůbec nebo hráli méně minut. Pozorované byly zápasy, ve kterých konečný výsledek měl rozdíl maximálně pěti branek. Zápasy z videozáznamů jsem následně vyhodnotila. Jelikož se

pozorují specifické situace a výzkumu se zúčastnilo pouze 13 hráčů z každého družstva, zpracování dat probíhalo logickou analýzou.

Hráčům byl rozdán osobnostní inventář B-D-I a dotazník pro výkonovou motivaci D-M-V, který po srozumitelných instrukcích řádně vyplnili. Jako iniciály do hlavičky dotazníků hráči vyplnili pouze svůj věk a post, na kterém hrají, tudíž byla zachována anonymita hráčů a mohli odpovídat pravdivě a otevřeně. Zpracování dotazníků bylo vykonáno pod supervizí psychologa.

Při pozorování zápasů jsem jednotlivým projevům agresivity a výkonové motivace přidělila jeden bod. Tyto body jsem ve všech třech pozorovaných zápasech sečetla a následně zprůměrovala na jeden zápas. Poté jsem přidělila číselnou hodnotu četnosti výskytu projevu agresivity a výkonové motivace v jednom zápase.

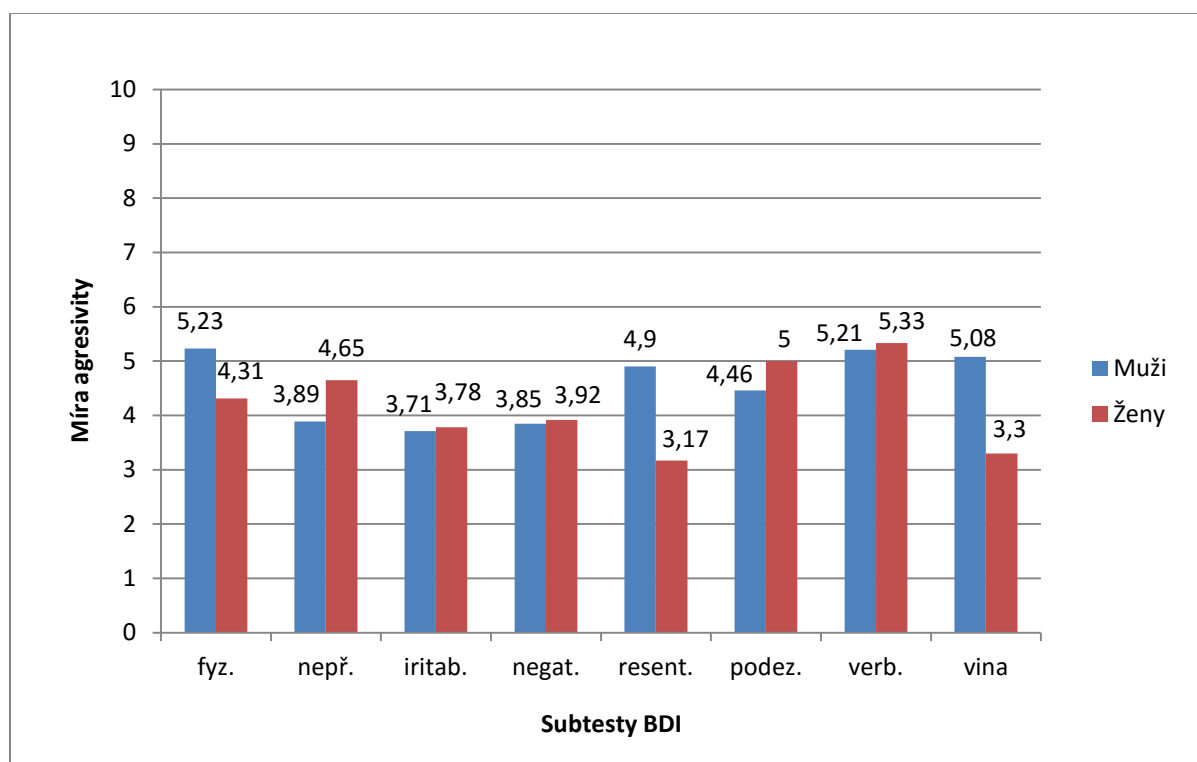
Všichni hráči svým podpisem souhlasili s vyhodnocením dotazníků a jejich použitím k tomuto výzkumu. Tím se neporušil etický konsensus.

5 VÝSLEDKY

5.1 Výsledky jednotlivých kategorií testu B-D-I

Vyhodnotila jsem jednotlivé hodnoty subtestů osobnostního inventáře B-D-I a porovnávala jsem mezi sebou odlišné hodnoty u mužů HC Gumáren Zubří a žen DHK Zory Olomouc.

Tyto výsledky jsou znázorněny na obrázku 4.

Obrázek 4. Průměrné hodnoty jednotlivých subtestů osobnostního inventáře B-D-I u mužů HC Gumáren Zubří a žen DHK Zory Olomouc

Vysvětlivky:

- fyz.- fyzická agrese,
- nepř.- nepřímá agrese,
- iritab.- iritabilita,
- negat.- negativismus,
- resent.- resentment,
- podez.- podezřívavost,
- verb.- verbální agrese,
- vina- pocit viny.

„V subtestech FA (fyzická agrese), NA (nepřímá agrese), IRT (iritabilita), NEG (negativismus), RES (resentiment), POD (podezřívavost), VA (verbální agrese), a PV (pocity viny) je maximální dosažitelné skóre 10. Skóre vyšší jak 5 signalizuje zvýšení daného typu agresivity“ (Wolf, 2009, 54).

Jak můžeme vidět ve výše uvedeném grafu, v subtestech nepřímá agrese, iritabilita, negativismus, podezřívavost a verbální agrese mají vyšší hodnoty agresivity ženy. Jen ve třech kategoriích jsou muži agresivnější, a to ve fyzické agresi, resentimentu a v pocitu viny. Pokud se zaměříme na zvýšené skóre v jednotlivých subtestech, muži přesáhli hodnotu pěti ve třech případech, a to ve fyzické agresi, verbální agresi a v pocitu viny. Ženy mají zvýšenou agresivitu pouze ve verbální agresi. Ovšem i tyto zvýšené hodnoty se téměř dotýkají průměrnému skóre 5. Žádný ze subtestů nepřekročil hranici šesti bodů. Tudíž můžeme hovořit ve všech případech o mírně zvýšené míře agresivity.

První zkoumaná kategorie byla fyzická agrese. V tomto subtestu dosáhli větších hodnot muži, u kterých byla zjištěna zvýšená míra fyzické agrese 5,23. U mužů to je nejvyšší hodnota míry agresivity ze všech pozorovaných subtestů osobnostního inventáře B-D-I. Ženy mají hodnotu podstatně nižší, a to 4,31.

V nepřímé agresi dosáhli vyšších hodnot ženy, ale ani ty nepřesáhly hranici pěti bodů. Proto nemůžeme hovořit o zvýšené míře nepřímé agrese. Muži mají skóre 3,89 a ženy 4,65.

Iritabilita je třetí subtest, ve kterém byl naměřen nejmenší rozdíl v hodnotách mezi muži a ženami. Ženy tuto kategorii „vyhrály“ o pouhých sedm setin. Dosáhly hodnot 3,78. Muži mají skóre 3,71. Ani u jednoho nebyla naměřena zvýšená iritability.

Čtvrtou kategorií je negativismus. Opět s nepatrným rozdílem ženy dosáhly vyššího skóre a to 3,92. U mužů se naměřila hodnota 3,85. U obou pohlaví je skóre pod průměrem pěti bodů.

Podstatně větší rozdíl v hodnotách mezi muži a ženami nastal v subtestu resentiment. Zatímco muži se přiblížili hranici pěti na 4,9, ženy mají v této kategorii nejnižší hodnotu míry agresivity ze všech subtestů osobnostního inventáře B-D-I 3,17.

V šesté kategorii podezřívavost opět nebyla překročena hranice pěti bodů. I když ženy se dostaly přesně na její hranici 5. U mužů byla naměřena nižší míra podezřívavosti než u žen a to 4,46.

Verbální agrese je jediný subtest z osobnostního inventáře B-D-I, u kterého byly naměřeny zvýšené hodnoty jak u mužů, tak i u žen. Zároveň je to jediná kategorie, u které

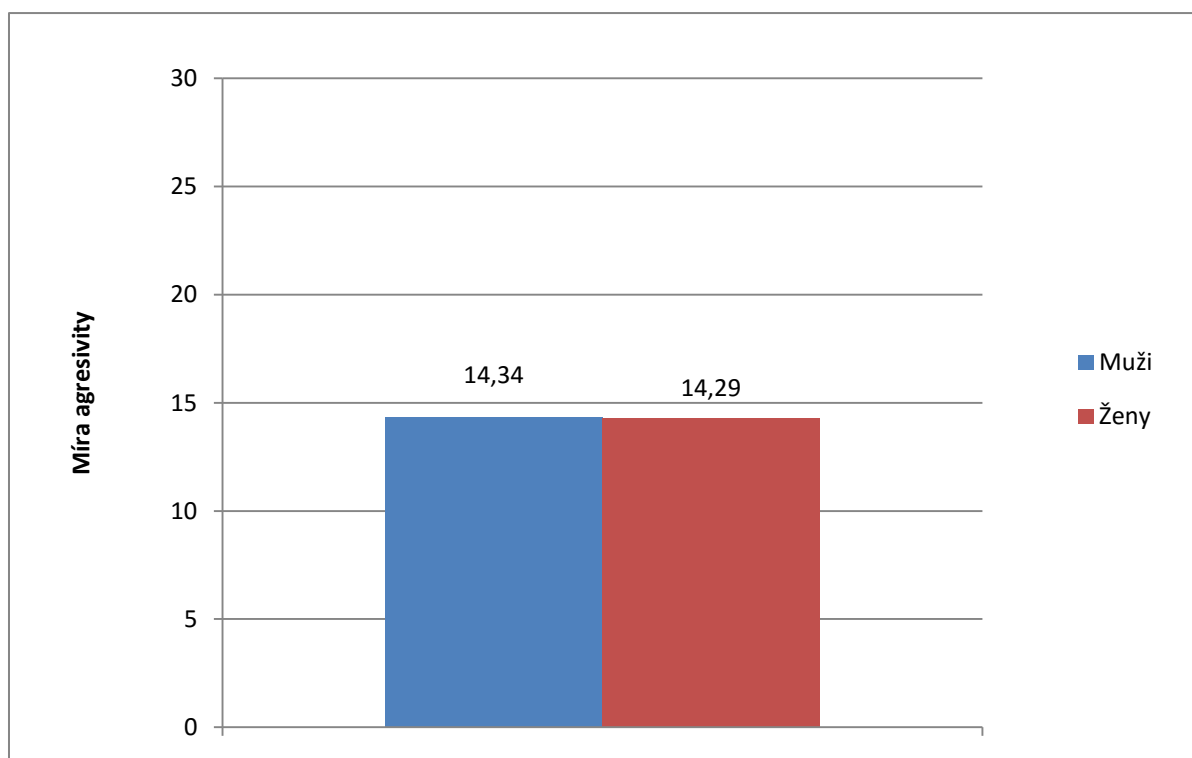
překročily ženy průměrného skóre pěti bodů. S nepatrným rozdílem jsou hodnoty agrese vyšší u žen 5,33 než u mužů, jejichž skóre činí 5,21.

Posledním subtestem v inventáři je pocit viny. Zde byl naměřen nejvyšší rozdíl mezi hodnotami mužů a žen. Muži překročili skóre pěti na 5,08, můžeme tudíž hovořit o zvýšené míře pocitu viny. Oproti tomu ženy dosáhly druhého nejnižšího skóre ze všech subtestů B-D-I a to 3,3.

5.2 Výsledky celkové agresivity

Hodnotu celkové agresivity u mužů a žen jsem vypočítala součtem hodnot subtestů osobnostního inventáře B-D-I fyzická agrese, nepřímá agrese a verbální agrese.

Porovnání průměrných hodnot celkové agresivity mezi muži a ženami jsem zaznamenala do obrázku 5.

Obrázek 5. Srovnání průměrných hodnot celkové agresivity u mužů HC Gumáren Zubří a žen DHK Zory Olomouc

Ve vyhodnocování celkové agresivity je možno dosáhnout maximálního počtu bodů 30. Jelikož se sčítají tři subtesty, ve kterých je maximální hodnota 10 bodů. O zvýšené míře agresivity hovoříme tehdy, pokud její hodnota překročí skóre patnácti bodů.

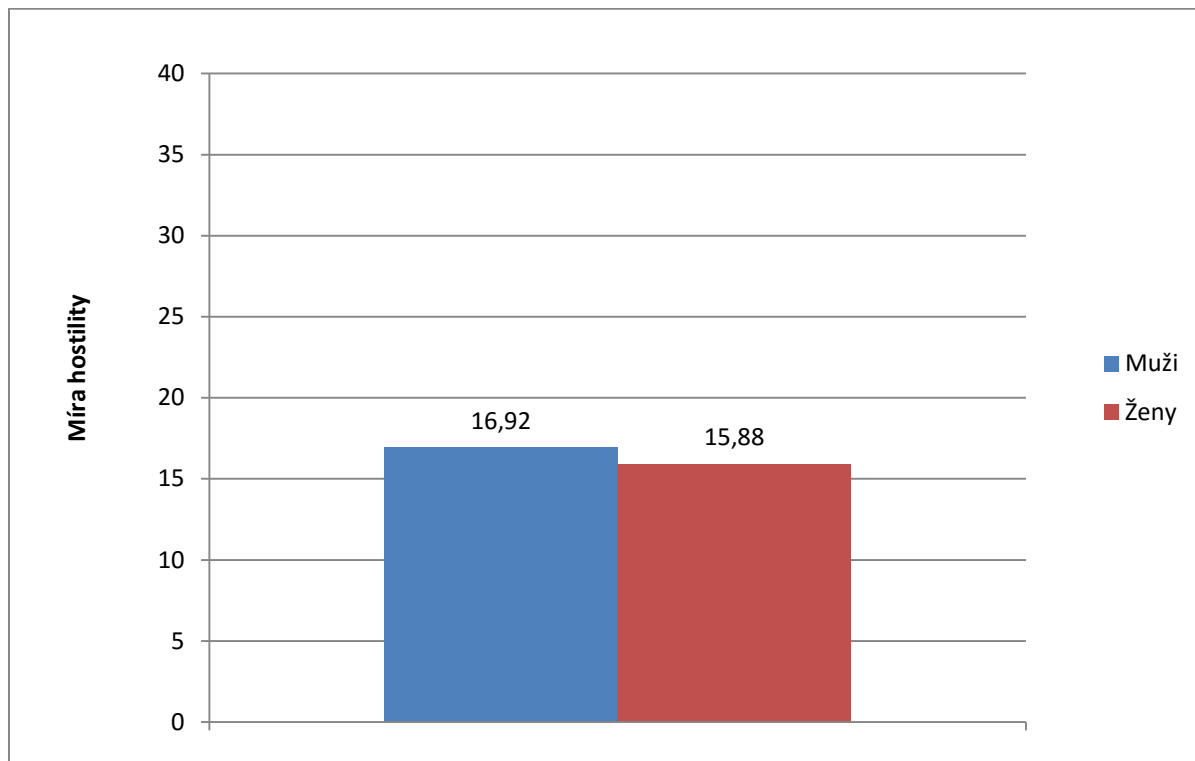
Jak můžeme vidět na výše uvedeném grafu, ani muži ani ženy nepřekročili práh patnácti bodů. Jejich průměrné hodnoty celkové agresivity nejsou zvýšené. Rozdíl mezi mírami je téměř mizivý. U mužů byla naměřena hodnota 14,34, u žen o pouhých pět setin méně 14,29.

I když z výsledků jednotlivých subtestů vyšlo, že ženy měly v kategoriích nepřímá agrese a verbální agrese vyšší hodnoty než muži, nejvíce ovlivnil výsledek celkové agresivity subtest fyzická agrese, u kterého muži dosáhli podstatně vyššího skóre než ženy.

5.3 Výsledky celkové hostility

Hodnotu celkové hostility u mužů a žen jsem vypočítala sečtením vyhodnocených subtestů osobnostního inventáře B-D-I iritabilita, negativismus, resentment a podezřavost.

Porovnání průměrných hodnot celkové hostility mezi muži a ženami jsem zaznamenala do obrázku 6.

Obrázek 6. Srovnání průměrných hodnot celkové hostility u mužů HC Gumáren Zubří a žen DHK Zory Olomouc

Ve vyhodnocování celkové hostility je možno dosáhnout maximálního počtu bodů 40. Jelikož se sčítají čtyři subtesty inventáře B-D-I, jejichž maximální dosažená hodnota může být 10. Při překročení skóre dvaceti bodů se jedná o zvýšenou míru celkové hostility.

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že muži ani ženy nepřekročili práh dvaceti bodů, tudíž se nejedná o zvýšenou celkovou hostilitu. Muži dosáhli hodnoty 16,92, ženám jsem naměřila o něco nižší míru hostility a to 15,88. O vyšším skóre mužů rozhodl především subtest resentment, kde byl naměřen vysoký rozdíl mezi hodnotami mužů a žen. V ostatních kategoriích iritabilita, negativismus a podezíravost sice dosáhly ženy vyššího skóre, avšak rozdíl mezi hodnotami nebyl tak rapidní.

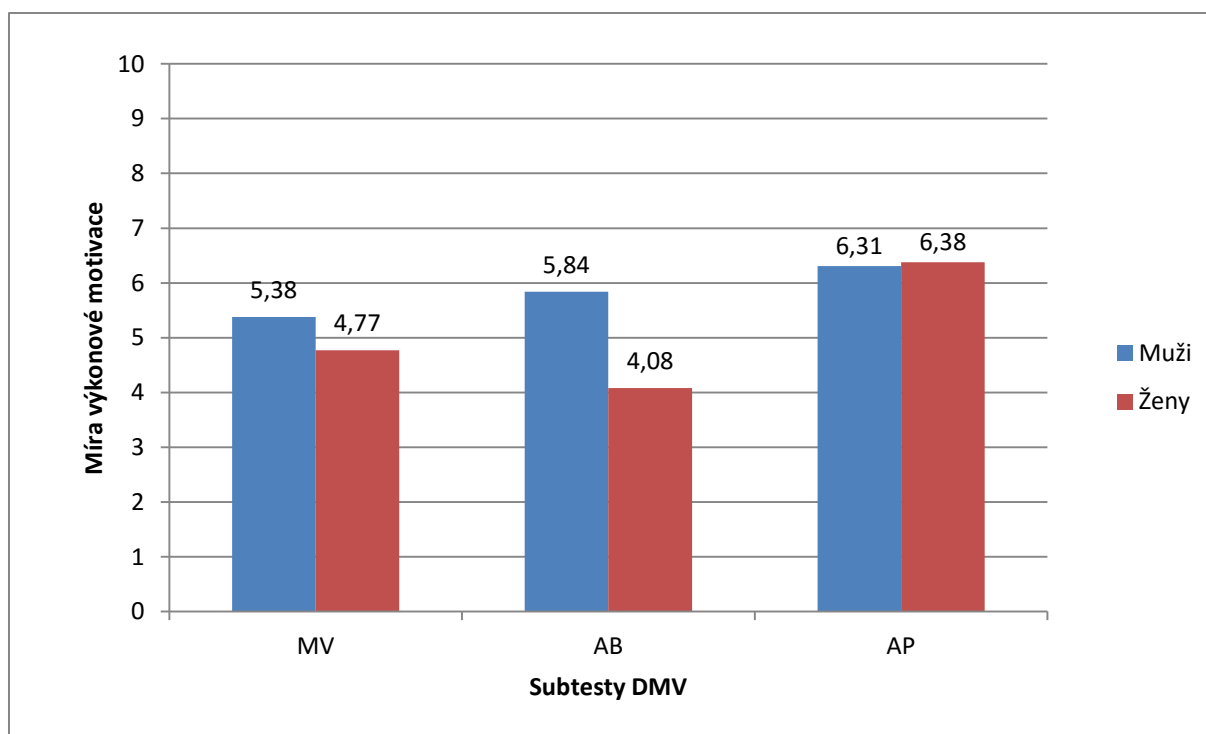
5.4 Výsledky výkonové motivace

Hodnoty konečné výkonové motivace vznikly sečtením jednotlivých položek zařazených do kategorie celkové výkonové motivace v testu D-M-V. Další měřenou skupinou je škála anxiозity brzdící motivaci k výkonu. V takovém případě u hráče či hráčky ubývá výkon a ztrácí koncentraci v herních situacích. Opakem je škála anxiозity podporující motivaci k výkonu. Tato situace nastává tehdy, kdy napětí v utkání mobilizuje aktivitu hráče k dobrému výkonu.

V zápasech jsem se zaměřila na ukazatele výkonové motivace, které se projevují střelbou (zásahem), ziskem, bloky a veškerými projevy fyzické přímé agrese s cílem přerušit soupeřovu hru, jako jsou zaviněný volný hod, trestný hod, napomínání, vyloučení a diskvalifikace.

Hráči mohli v testu získat maximální počet 10 bodů. Průměrné skóre je 5 bodů. Veškeré hodnoty, které tuto hranici překročily, se považují za zvýšené.

Porovnání průměrných hodnot výkonové motivace mezi muži a ženami jsem zaznamenala na obrázku 7.

Obrázek 7. Srovnání průměrných hodnot výkonové motivace u mužů HC Gumáren Zubří a žen DHK Zory Olomouc

Vysvětlivky:

- MV- škála celkové výkonové motivace,
- AB- škála anxiózy brzdící motivaci k výkonu,
- AP- škála anxiózy podporující motivaci k výkonu.

V prvních dvou kategoriích, ve škále pro celkovou výkonovou motivaci a ve škále anxiózy brzdící motivaci k výkonu, dosáhli muži vyšších hodnot než ženy. V obou případech mají nadprůměrné výsledky. Ženy na druhou stranu v těchto subtestech zaznamenali snížené hodnoty pod průměrem. V kategorii celkové výkonové motivace mají muži zvýšenou hodnotu 5,38. Oproti ženám, které mají podprůměrné skóre 4,77. Ve škále anxiózy brzdící motivaci k výkonu muži dosáhli podstatně vyššího skóre než ženy 5,84. Ženy mají hodnotu 4,08.

V poslední kategorii, ve škále anxiózy podporující motivaci k výkonu, dosáhly ženy v nepatrném rozdílu vyšších hodnot než muži. Hodnoty převýšily hranici šesti bodů. Muži mají 6,31 a ženy 6,38.

5.5 Výsledky z pozorování agresivity a výkonové motivace v zápasech

V utkáních jsem pozorovala množství zaviněných volných hodů, napomínání, vyloučení, zavinění trestného hodu a diskvalifikací. Veškeré tyto ukazatele jsou výsledkem fyzické agrese proti tělu soupeři. Dále jsem se zaměřila na verbální agresi, do které spadá hádání, odmlouvání, nesouhlas hráče se spoluhráčem, soupeřem, trenérem i rozhodčím. Další kategorií pozorování je negativismus, který se projevuje mávnutím ruky, pomalým střídáním, apatií na hřišti apod. Oplácení je forma agrese, která patří do subtestu iritabilita. Jedná se o oplácení po faulu soupeře na vlastní osobu. Subtest vina je zastoupen kategorií omluva, kdy hráč se po faulu proti soupeři omluví. Další kategorie pozorování je rozdělena pro hráče v poli na střelbu, ať úspěšnou či neúspěšnou a na úspěšný zásah brankáře proti střele soupeře. Dále jsem se zaměřila na četnost zisků. Jedná se o zisk míče nebo zisk trestného hodu, napomínání, vyloučení soupeře a jeho diskvalifikaci. Poslední položkou jsou bloky, kdy v obranné části hráč zamezuje vstřelení gólu soupeře.

Pozorovány byly zápasy, ve kterých konečný výsledek utkání neměl rozdíl vyšší než pět branek. Jednalo se tedy o vyrovnané souboje.

V tabulce 2 znázorňuji četnost výše uvedených ukazatelů agresivního chování a výkonové motivace v utkání u mužů a žen.

Tabulka 2. Ukazatelé agresivního chování a výkonové motivace ze zápasů u mužů a žen.

	9m	Nap.	2 min	7m -	D	Verb. A.	Negat.	Oplácení	Omluva	Střela, zásah	Zisk	Bloky
Muži	68	12	8	9	0	36	10	1	5	111	20	12
Ženy	94	14	9	7	0	52	13	3	6	97	28	6

- Vysvětlivky:*
- 9m- volný hod- faul, při kterém zákrok směřuje proti tělu soupeře,
 - Nap.- napomínání- po faulu, při kterém faul směřoval proti tělu soupeře,
 - 2min- vyloučení po faulu, který směřoval proti tělu soupeře,
 - 7m- - zavinění trestného, sedmimetrového hodu,
 - D- diskvalifikace, vyloučení do konce utkání,
 - Verb. A.- verbální agrese- nadávání, hádání se, provokace,
 - Negat.- negativismus- mávnutí ruky, odmítnutí střídat, apatie,
 - Oplácení- oplácení soupeři po faulu na vlastní osobu,
 - Omluva- omluva po faulu na soupeře,
 - Střela, zásah- pokus hráčů vsítit gól, úspěšný zásah u brankářů,
 - Zisk- zisk míče, zisk trestného hodu, napomínání a vyloučení soupeře,
 - Bloky- obranný zákrok hráče proti střele soupeře.

Skoro o třicet volných hodů více jsem zaznamenala u hráček Zory Olomouc. Takový výsledek může být dán rozdílností v mužské a ženské házené. Muži mají herní tempo svižnější a přímočařejší. Celkově je jejich útočná fáze rychlejší. Naproti tomu ženská házená je pomalejší a v útoku více kombinační. Proto dochází u žen k častějšímu přerušování hry soupeře. Tento ukazatel může být rozhodující v rozdílu hodnot fyzické agrese z testu B-D-I, kde muži získali vyšší hodnoty. Jelikož u žen dochází k většímu množství tělesného kontaktu v utkáních, v testech mají v této kategorii nižší míru fyzické agrese. U ostatních projevů fyzické agrese jsou mezi muži a ženami jen nepatrné rozdíly.

Verbální agrese je u žen vyšší než u mužů. Hůře snášejí křivdu, která v utkáních přichází zejména od rozhodčích nebo od trenéra. Trvá jim déle, než se s ní vyrovnají. Svoji nevoli ventilují hádáním, pokřikováním nebo i provokací. V subtestu verbální agrese jsou rozdíly mezi muži a ženami nepatrné.

V kategoriích negativismus, oplácení a omlouvání mají ženy nepatrně vyšší hodnoty než muži. Je možné, že na první dvě uvedené skupiny může mít z větší části vliv již zmiňovaná křivda. Ženy jsou v tomto ohledu snadněji psychicky rozvratitelné. Proto někdy stačí i malá neshoda s trenérem nebo hráčkou.

Střely na branku a zásahy brankaře mají vyšší hodnoty u mužů. Je pravděpodobné, že na tento jev bude mít největší vliv již uváděná rychlost a spád házené v podání mužů oproti pomalejší a kombinovanější ženské házené. Tento argument souvisí také se skupinou zisk, která je u žen vyšší než u mužů díky větší příležitosti vypíchnout míč soupeři. Tyto kategorie spadají do výkonové motivace, kterou mají muži podle dotazníku výkonové motivace D-M-V vyšší než ženy. Muži mají hodnotu 5,38 a ženy 4,77. Obě míry spadají do průměru, který má rozsah 4-6.

Poslední sledovanou kategorií jsou bloky. Muži mají o polovinu více zaznamenaných bloků než ženy. Tento jev můžeme odůvodnit vyšším množstvím střel za zápas u mužů.

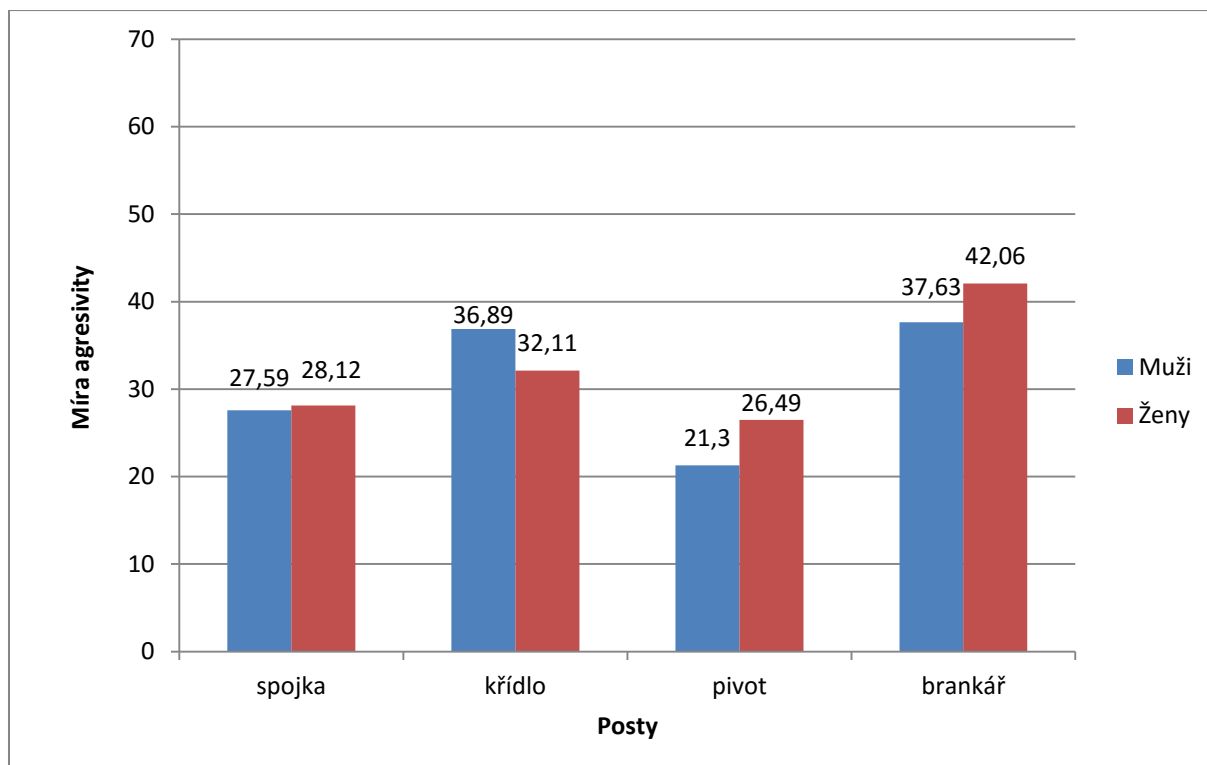
5.6 Výsledky B-D-I u jednotlivých postů a srovnání s projevy agresivity v zápasech

Celkový výsledek testu B-D-I jsem dostala součtem subtestů fyzická agrese, nepřímá agrese, iritabilita, negativismus, resentment, podezřívavost a verbální agrese.

Maximální dosažitelný počet bodů je 70. Veškeré hodnoty, které překročily hranici 35 bodů, jsou považovány za zvýšené.

Hodnoty jsem rozřadila do skupin podle postů a následně jsem je porovnávala s ukazateli agresivního chování z pozorovaných zápasů.

Celkový výsledek testu B-D-I a porovnání mužů s ženami jsem zaznamenala do obrázku 8.

Obrázek 8. Celkový výsledek testu B-D-I u jednotlivých postů v házené u mužů a žen

U mužského i ženského družstva mají výsledky agresivity z osobnostního inventáře B-D-I stejnou posloupnost. Nejnižší naměřené hodnoty mají pivoti, následované spojkami a křídly. Nejvyšší míru agresivity naměřily testy brankařům.

U obou týmů bylo při pozorování zjištěno, že nejvíce fyzického kontaktu mají pivoti. Pivoti jsou vytíženi jak v útoku, kde dochází k neustálým střetům se soupeřem a boj o výhodnou střeleckou pozici, tak především v obranné fázi. Většinou jsou to pivoti, kteří dirigují obranu a tvoří její základní pilíř. Brání ve střední části hřiště, kde je intenzita hry největší a kde je zapotřebí hru soupeře co nejvíce přerušovat. Proto mívají pivoti v utkáních vysoké hodnoty v zavinění volných hodů. Jelikož mají pivoti dokonalou možnost vybit si veškerou agresi při zápase, je pravděpodobné, že tento fakt se odráží na výsledcích testů B-D-I, kde pivoti jak muži (21,3), tak ženy (26,49) dosáhli nejnižších hodnot ze všech postů.

Pivoti jsou následováni spojkami. V obranné fázi mají druhý nejvyšší počet zaviněných volných hodů. Společně s pivoty patří k nejvytíženějším hráčům na hřišti. Rozdíly v hodnotách v testu B-D-I u mužů a žen jsou nepatrné. Muži dosáhli hodnoty 27,59 a ženy 28,12. Oproti pivotům mají spojky větší zodpovědnost v útočné fázi. Střední spojka diriguje hru a na krajních spojkách jsou zase závislá jejich křídla. Na hráče je vynaložen větší herní i psychický tlak.

Křídla jsou v pořadí druhými nejagresivnějšími hráči na hřišti. V jednotlivých subtestech B-D-I dosáhla ve více jak polovině kategorií zvýšených hodnot. Především ve fyzické agresi, podezřívavosti a verbální agresi. Muži dosáhli hodnoty 36,89, kdy už hovoříme o zvýšené míře agresivity. Ženy mají skóre 32,11. Při pozorování jsem zjistila, že u mužů i žen mají křídla velice malý počet fyzického kontaktu. V utkáních se hlavní aktivita hry soustředí na střed hrací plochy. Křídla v obraně většinou pouze pomáhají svým spojkám. Přerušování hráče je ojedinělé. Může za to styl hry, kdy do křídel se dohrávají útočné akce a hráč již střílí na branku bez kontaktu s obranou. Mnoho bránících křídel se záměrně v takových situacích vyhýbají protihráči, protože takový kontakt je pro střelce nebezpečný a většinou končí trestným hodem a vyloučením.

Nejvyšší hodnoty agresivního chování jsem zaznamenala u brankařů. Jak u mužů 37,63 tak u žen 42,06. Oba výsledky jsou již nad průměrem, zvláště u žen. Jedná se tedy o zvýšenou agresivitu. V subtestech brankaři dosáhli v téměř všech kategoriích nadprůměrného skóre. Především ve fyzické a verbální agresi, iritabilitě a resentimentu. Zvýšené hodnoty ve fyzické agresi můžeme přičítat prakticky nemožnému fyzickému kontaktu v zápasech. Zvýšenou iritabilitu i verbální agresi jsem zaznamenala v utkáních především v situacích, kdy brankař nebyl spokojen s obranou svých spoluhráčů. Většina hněvu byla zaměřena právě proti nim. Následoval nesouhlas s rozhodnutím rozhodčích v situacích, kdy spoluhráči byli v útočné fázi, do které se brankař nezapojuje.

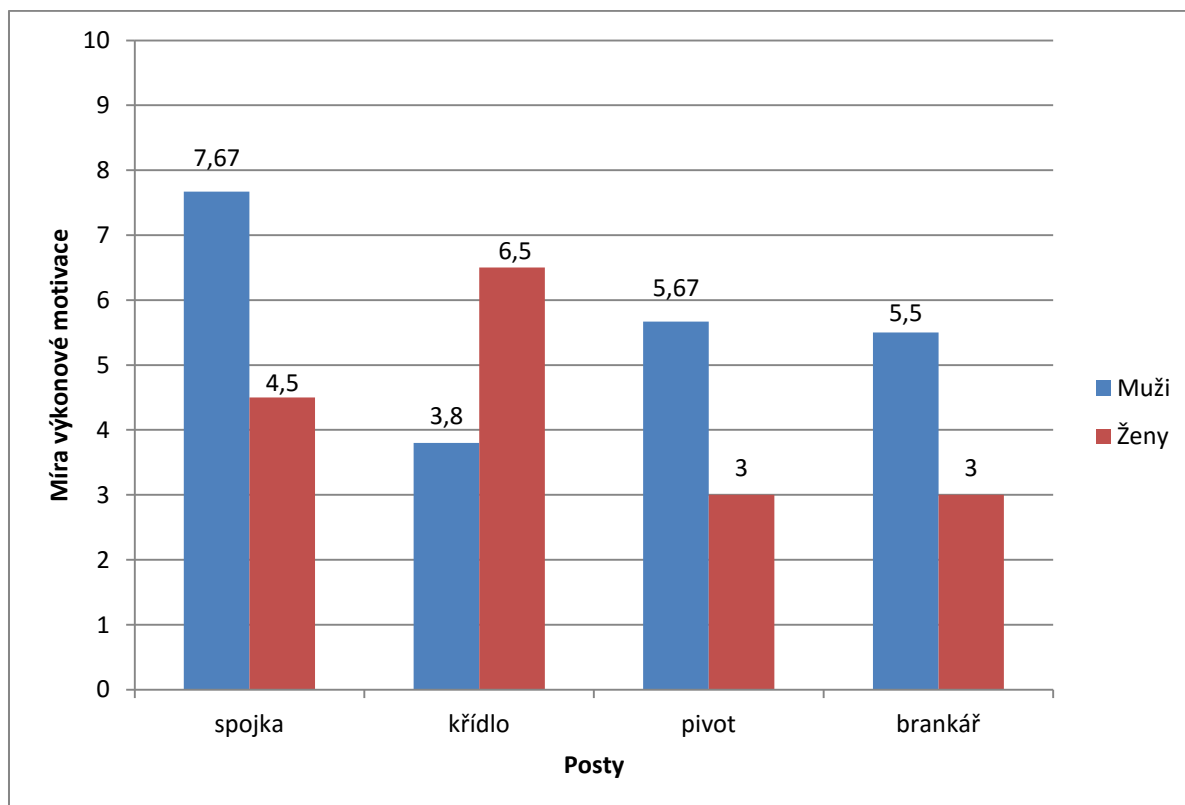
5.7 Výsledky D-M-V u jednotlivých postů a srovnání s projevy výkonové motivace v zápasech

Dotazníkem pro odhalení výkonové motivace D-M-V jsem zjistila hodnoty celkové výkonové motivace.

Hráči a hráčky mohli dosáhnout v testu maximálně deseti bodů. Veškeré hodnoty, které překročily skóre pět bodů, jsou považovány za zvýšené.

Hodnoty jsem rozřadila do skupin podle postů a následně jsem se porovnala s ukazateli výkonové motivace v pozorovaných utkáních.

Výsledky z dotazníku D-M-V a porovnání mužů s ženami jsem zaznamenala do následujících obrázků.

Obrázek 9. Výsledek testu D-M-V u jednotlivých postů v házené u mužů a žen

Muži mají hodnoty výkonové motivace kromě křídel u všech postů vyšší než ženy. Výsledky jsou jistě ovlivněny specifickou rolí postu, na kterém hráč či hráčka hraje. Při srovnávání dotazníku s pozorovanými zápasy sem se zaměřila především na kategorii střelba, kde se hodnoty u mužů a žen lišily více než v ostatních kategoriích.

Z výše uvedeného grafu je patrné, že u spojek mužů je hodnota výkonové motivace nejvyšší ze všech postů. Jejich skóre se vyšplhalo až na 7,67. Takový výsledek je možno přisoudit roli, kterou spojky v utkání hrají. Je na nich založena útočná fáze. Dostávají se nejčastěji k držení míče, proto mají nejvíce možností k zakončení. To samé platí i u spojek žen, i když ty mají míru výkonové motivace 4,5. Z pozorovaných zápasů vyplynulo, že gólová úspěšnost žen spojek je nižší než u mužů spojek. Tento výsledek může mít vliv na hodnoty výkonové motivace z dotazníku D-M-V.

Křídla u mužů dosáhli nejnižšího skóre výkonové motivace (3,8) ze všech postů. Zato u žen křídla mají hodnoty nejvyšší, a to 6,5. Je možné, že tento výsledek byl ovlivněn procentuelní úspěšností v zakončení při střelbě. V pozorovaných zápasech totiž ženy, i když měly nižší počet střel, vsítily více branek než křídla mužů. V ostatních kategoriích pozorování nebyly téměř žádné rozdíly.

U pivotů opět dosáhli muži vyšších hodnot výkonové motivace než ženy. Zatímco muži mají zvýšené skóre 5,67, ženy jsou pod průměrem na hranici tří bodů. Je možné, že takový výsledek zapříčinil styl hry, který je u mužů odlišný než u žen. Muži své pivoty v útočné fázi využívají častěji. Spojky s nimi více spolupracují, co se týče clon a odbloků v útoku. Pivoti muži mají vyšší počet střel i gólů než ženy. Ženy spojky využívají spíše křídla než pivoty. Nízká hodnota výkonové motivace u pivotů žen může souviset s neuspokojivě nízkou spoluprací se svými spoluhráčkami. Je možné, že jejich neuspokojení a frustraci z útočné fáze kompenzují v obraně, kde, jak je již zmíněno výše ve výsledcích agrese, mají vyšší počet přerušování soupeře než muži, tudíž i vyšší počet fyzického kontaktu.

U brankařů mužů byla opět naměřena zvýšená hodnota výkonové motivace 5,5. U žen se skóre nepřiblížilo ani průměru. Stejně jako pivoti mají hodnotu 3 body. Při pozorování měli brankaři u žen i mužů téměř stejný počet zásahů proti soupeři. Avšak brankaři muži při utkáních více povzbuzují a pomáhají dirigovat obranu svým spoluhráčům, což se u žen v zápasech příliš nevyskytovalo. Tento faktor může být rozhodující v rozdílnosti hodnot výkonové motivace v dotazníku D-M-V.

6 DISKUZE

V této kapitole se pokusím analyzovat a interpretovat dosažené výsledky mojí práce a budu se snažit popsat a porovnat hodnoty jednotlivých subtestů z B-D-I a D-M-V.

První zkoumaná kategorie v osobnostním inventáři B-D-I byla fyzická agrese. V tomto subtestu dosáhli větších hodnot muži, u kterých byla zjištěna zvýšená míra fyzické agrese 5,23. U mužů to je nejvyšší hodnota míry agresivity ze všech pozorovaných subtestů osobnostního inventáře B-D-I. Ženy mají hodnotu podstatně nižší, a to 4,31. U žen v pozorovaných zápasech docházelo k častějšímu přerušování hry soupeře. Tento ukazatel může být rozhodující v rozdílu hodnot fyzické agrese z testu B-D-I, kde muži získali vyšší hodnoty. Jelikož u žen dochází k většímu množství tělesného kontaktu v utkáních, v testech mají v této kategorii nižší míru fyzické agrese.

V nepřímé agresi dosáhli vyšších hodnot ženy, ale ani ty nepřesáhly hranici pěti bodů. Proto nemůžeme hovořit o zvýšené míře nepřímé agrese. Muži mají skóre 3,89 a ženy 4,65. Nepřímá agrese v zápase může být vyvolána nesprávným výrokem rozhodčích, nesouhlasem s trenérem nebo spoluhráčkou. Projevuje se odhozením nebo kopnutím do míče apod. V pozorovaných zápasech byly takové projevy agrese výjimečné. Svoji frustraci v problematických situacích hráči většinou řeší verbální agresí.

Iritabilita je třetí subtest, ve kterém byl naměřen nejmenší rozdíl v hodnotách mezi muži a ženami. Ženy tuto kategorii „vyhrály“ o pouhých sedm setin. Dosáhly hodnot 3,78. Muži mají skóre 3,71. Ani u jednoho nebyla naměřena zvýšená iritability. Iritabilita se v zápasech projevuje nejčastěji oplácením faulu. Takovou reakci obvykle vyvolá nepřiměřený faul soupeře, který není rozhodčím potrestaný. V pozorovaných zápasech se oplácení faulů objevilo výjimečně.

Čtvrtou kategorií je negativismus. Opět s nepatrným rozdílem ženy dosáhly vyššího skóre a to 3,92. U mužů se naměřila hodnota 3,85. U obou pohlaví je skóre pod průměrem pěti bodů. Negativismus se může v zápasech projevit jako jakési pohrdání k soupeři, ale také i ke spoluhráčkám, trenérovi nebo rozhodčím. Nízké hodnoty mohou být přisuzovány dobrým vztahům mezi aktéry utkání.

Podstatně větší rozdíl v hodnotách mezi muži a ženami nastal v subtestu resentment. Zatímco muži se přiblížili hranici pěti na 4,9, ženy mají v této kategorii nejnižší hodnotu míry agresivity ze všech subtestů osobnostního inventáře B-D-I 3,17. Resentiment se projevuje jako vzdor. V utkáních se může vyskytovat jako nadávky, hádání se, nesouhlasné pohledy. U

mužů se tyto projevy vyskytovaly v pozorovaných zápasech častěji. Především proti výrokům rozhodčích.

V šesté kategorii podezřívavost opět nebyla překročena hranice pěti bodů. I když ženy se dostaly přesně na její hranici 5. U mužů byla naměřena nižší míra podezřívavosti než u žen a to 4,46. V zápase se projevuje jako nedůvěra mezi spoluhráči navzájem nebo mezi hráči a trenérem. Vyšší hodnoty u obou týmů lze přisuzovat jisté rivalitě mezi spoluhráči, která je ovlivněna prestiží soutěží, které týmy hrají a určitým zviditelněním se.

Verbální agrese je jediný subtest z osobnostního inventáře B-D-I, u kterého byly naměřeny zvýšené hodnoty jak u mužů, tak i u žen. Zároveň je to jediná kategorie, u které překročily ženy průměrného skóre pěti bodů. S nepatrným rozdílem jsou hodnoty agrese vyšší u žen 5,33 než u mužů, jejichž skóre činí 5,21. Ženy hůře snášejí křivdu, která v utkáních přichází zejména od rozhodčích nebo od trenéra. Trvá jim déle, než se s ní vyrovnají. Svoji nevoli ventilují hádáním, pokřikováním nebo i provokací.

Posledním subtestem v inventáři je pocit viny. Zde byl naměřen nejvyšší rozdíl mezi hodnotami mužů a žen. Muži překročili skóre pěti na 5,08, můžeme tudíž hovořit o zvýšené míře pocitu viny. To nasvědčuje tomu, že muži cítí větší lítost za své skutky. Oproti tomu ženy dosáhly druhého nejnižšího skóre ze všech subtestů B-D-I a to 3,3. Hráč může mít pocit viny po faulu proti soupeři a omluví se mu. Po ukončení utkání si protihráči potřesou rukama.

Pokud porovnáme posty u mužů a žen podle dotazníku B-D-I, je patrné, že nejnižší hodnoty mají u obou týmů pivoti a spojky. V zápasech jsou nejvíce fyzicky vyčerpáni a mají nejvyšší počet fyzických kontaktů, které pravděpodobně vysvětlují jejich nízké hodnoty v osobnostním inventáři B-D-I. Křídla a brankaři byli naměřeny vyšší hodnoty agresivity. Tato skutečnost může vyplývat z nedostatku vybití se při utkání, kdy křídla mají velice nízkou četnost fyzického kontaktu se soupeřem a brankaři prakticky žádný kontakt.

V dotazníku pro výkonovou motivaci D-M-V jsem se jako první zaměřila na kategorii celková výkonová motivace. Muži mají zvýšenou hodnotu 5,38. Oproti ženám, které mají podprůměrné skóre 4,77. V zápasech se tato motivace může projevovat jako hlavní aspekt vyrovnaného výkonu. Na videozáznamu jsem pozorovala celkový průběh utkání, který byl u mužů vždy více vyrovnaný než u žen. Ženy měly vyšší četnost hluchých míst, kdy např. po úspěšném startu i několik minut nedaly gól a díky tomu ztratily brankový náskok. Střely na branku a zásahy brankaře mají vyšší hodnoty u mužů. V pozorované kategorii zisku a bloků mají muži opět vyšší skóre než ženy, což potvrzují i výsledky z dotazníku výkonové motivace D-M-V.

Ve škále anxiozity brzdící motivaci k výkonu muži dosáhli podstatně vyššího skóre než ženy 5,84. Ženy mají hodnotu 4,08. Škála anxiozity brzdící motivaci k výkonu je popisována aspekty přiznání si úbytku výkonu a ztráty pohotovosti a aktivity ve stavech napětí vyvolaných především v kritických, zátěžových nebo nových situacích. V zápase se tyto aspekty projevují uvědoměním si zhoršení vlastního výkonu a popřípadě následným vystřídáním. U mužů bylo v utkáních vyzorováno více takových situací než u žen.

V poslední kategorii, ve škále anxiozity podporující motivaci k výkonu, dosáhly ženy v nepatrném rozdílu vyšších hodnot než muži. Hodnoty převýšily hranici šesti bodů. Muži mají 6,31 a ženy 6,38. Škála anxiozity podporující motivaci k výkonu postihuje jednoznačně souvislost mezi mírným stavem napětí a mobilizací aktivity jako příznivé podmínky pro dobrý výkon. V utkání se tyto aspekty projevují jako vybuzení vlastních, ale i spoluhráčových sil ke zlepšení výkonu. Nejčastěji ve zlomových okamžicích zápasu. V pozorovaných utkáních měli muži vyrovnanější výkony než ženy, proto nejspíše ženy mají vyšší hodnoty ve škále anxiozity podporující motivaci k výkonu než muži.

Pokud porovnáám posty u mužů a žen podle dotazníku D-M-V, je patrné, že u spojek mužů je hodnota výkonové motivace nejvyšší ze všech postů. Takový výsledek je možno přisoudit roli, kterou spojky v utkání hrají. Je na nich založena útočná fáze. Dostávají se nejčastěji k držení míče, proto mají nejvíce možností k zakončení. Z pozorovaných zápasů vyplynulo, že gólová úspěšnost žen spojek je nižší než u mužů spojek. Tento výsledek může mít vliv na hodnoty výkonové motivace z dotazníku D-M-V. Křídla u mužů dosáhli nejnižšího skóre výkonové motivace ze všech postů. Zato u žen křídla mají hodnoty nejvyšší. Je možné, že tento výsledek byl ovlivněn percentuelní úspěšností v zakončení při střelbě. V pozorovaných zápasech totiž ženy, i když měly nižší počet střel, vsítily více branek než křídla mužů. U pivotů opět dosáhli muži vyšších hodnot výkonové motivace než ženy. Je možné, že takový výsledek zapříčinil styl hry, který je u mužů odlišný než u žen. Muži své pivoty v útočné fázi využívají častěji. Pivoti muži mají vyšší počet střel i gólů než ženy. Ženy spojky využívají spíše křídla než pivoty. Nízká hodnota výkonové motivace u pivotů žen může souviset s neuspokojivě nízkou spoluprací se svými spoluhráčkami. Je možné, že jejich neuspokojení a frustraci z útočné fáze kompenzují v obraně, kde mají vyšší počet přerušení soupeře než muži. U brankařů mužů byla opět naměřena zvýšená hodnota výkonové motivace. U žen se skóre nepřiblížilo ani průměru. Při pozorování měli brankaři u žen i mužů téměř stejný počet zásahů. Avšak brankaři muži při utkáních více povzbuzují a pomáhají

dirigovat obranu svým spoluhráčům, což se u žen v zápasech příliš nevyskytovalo. Tento faktor může být rozhodující v rozdílnosti hodnot výkonové motivace v dotazníku D-M-V.

7 ZÁVĚR

V diplomové práci bylo zjištěno, že hráčky DHK Zory Olomouc mají ve většině subtestech dotazníku B-D-I vyšší hodnoty než hráči HC Gumáren Zubří. Kromě subtestů fyzická agrese, resentment a pocit viny. V subtestech, kde mají ženy vyšší hodnotu než muži, je rozdíl nepatrný. Avšak v kategoriích, kde muži převyšují ženy, je zřetelný. Proto v testech celková agresivita a celková hostilita nakonec dosahují muži vyšších hodnot než ženy. Co se týče zvýšené míry agrese, ženy jej překročily pouze v subtestu verbální agrese. Muži mají zvýšené hodnoty agrese v subtestech fyzická agrese, verbální agrese a pocit viny.

Při pozorování zápasů a porovnání hladiny agresivity podle postů, bylo zjištěno, že nejvyšší počet fyzických kontaktů u mužů i žen mají pivoti a spojky. Zároveň tyto posty mají nejnižší hodnoty hladiny agresivity v dotazníku B-D-I. Tento výsledek je možný přisuzovat dostatečnému vybití negativní energie na hřišti. Křídla a brankaři mají při utkáních nižší intenzitu fyzického kontaktu. To může mít vliv na výsledky v dotazníku B-D-I, kde mají vyšší hladinu agresivity.

Dále bylo zjištěno, že v dotazníku D-M-V mají muži v subtestech celková výkonová motivace a škály anxiozity brzdící motivaci k výkonu vyšší hodnoty než ženy. Ve škále anxiozity podporující motivaci k výkonu ženy dosáhly vyšší hodnoty než muži. Co se týče zvýšené míry výkonové motivace, muži jej překročili ve všech subtestech, ženy pouze ve škále anxiozity podporující motivaci k výkonu.

Při pozorování zápasů a porovnání hladiny výkonové motivace podle postů, bylo zjištěno, že nejvyšších hodnot v dotazníku D-M-V dosáhli muži spojky, které se dostávají při zápase nejčastěji k držení míče a je na nich založena útočná fáze. To samé platí i u žen spojek, avšak jejich percentuelní úspěšnost střelby je nižší, proto je pravděpodobné, že tento aspekt ovlivnil hodnoty výkonové motivace, které jsou nižší než u mužů. Křídla u mužů dosáhli nejnižšího skóre výkonové motivace ze všech postů. Zato u žen mají křídla hodnoty nejvyšší. I když muži křídla měli v utkáních více střel, jejich gólová úspěšnost byla nižší než u žen. Tak je možné vysvětlit nižší hodnoty výkonové motivace u mužů. U pivotů opět dosáhli muži vyšších hodnot výkonové motivace než ženy. Je možné, že takový výsledek zapříčinil styl hry. Muži své pivoty v útočné fázi využívají častěji. Pivoti muži mají vyšší počet střel i gólů než ženy. Nízká hodnota výkonové motivace u pivotů žen může souviset s neuspokojivě nízkou spoluprací se svými spoluhráčky. U brankařů mužů byla opět naměřena zvýšená hodnota výkonové motivace. U žen se skóre nepřiblížilo ani průměru. Při pozorování měli

brankaři u žen i mužů téměř stejný počet zásahů. Avšak brankaři muži při utkáních více povzbuzují a pomáhají dirigovat obranu svým spoluhráčům, což se u žen v zápasech příliš nevyskytovalo. Tento faktor může být rozhodující v rozdílnosti hodnot výkonové motivace v dotazníku D-M-V.

Odpověď na výzkumné otázky:

1. Jaké jsou hodnoty agresivity podle B-D-I u mužů a žen?

Hladina agresivity byla u mužů a žen vyhodnocena ve dvou faktorech. Prvním byl faktor celkové agresivity, kde hráči HC Gumáren Zubří dosáhli hodnot 14,34. Tento výsledek ovlivnily nejvíce subtesty fyzická agrese a verbální agrese, které překročily hranici průměrného skóre. Hráčkám DHK Zory Olomouc byla naměřena míra celkové agresivity 14,29, který nejvíce ovlivnily subtesty nepřímá agrese a verbální agrese, u které mají hráčky zvýšenou hodnotu. Ani u jednoho družstva nebyla naměřena zvýšená míra celkové agresivity. Druhým faktorem byl faktor celkové hostility. Mužům byla naměřena hodnota 16,92, na kterou měl největší podíl subtest podezřavost. Ženy mají míru celkové hostility 15,88. Tento výsledek nejvíce ovlivnil subtest resentment. U zbývajících subtestů iritabilita a negativismus byly výsledky obou týmů téměř stejné. Ani u jednoho družstva nebyla naměřena zvýšená hladina celkové hostility.

2. Jaké jsou hodnoty výkonové motivace podle D-M-V u mužů a žen?

Míra výkonové motivace byla vyhodnocena u mužů a žen ve třech faktorech. Prvním faktorem byla hladina celkové výkonové motivace, kde muži dosáhli zvýšené hodnoty 5,38. Ženám byla naměřena hladina výkonové motivace 4,77. Druhým faktorem byla škála anxiozity brzdící motivaci k výkonu. V tomto subtestu byla mužům opět naměřena zvýšená míra 5,84. Ženy mají v této kategorii podprůměrné výsledky 4,08. Ve třetím faktoru škále anxiozity podporující motivaci k výkonu byly naměřeny mužům i ženám zvýšené hodnoty. Muži dosáhli hladiny 6,31 a ženy 6,38.

3. Jaká je četnost ukazatelů agresivity a výkonové motivace v zápasech?

U mužů i žen byla vyšší míra agresivního chování vyzorována v kritických fázích zápasu, při remíze a zvláště ke konci poločasu a celého zápasu. Především to byly

projevy fyzické agrese, kdy se zvýšila četnost sedmimetrových hodů a vyloučení a verbální agrese. Co se týče výkonové motivace, v celém průběhu utkání byla četnost ukazatelů u všech hráčů vyrovnanější než u ukazatelů agresivity. Při kritických situacích se však především v kategorii střelba zúžila pouze na několik hráčů.

4. Jak korespondují hodnoty agresivity z testu B-D-I s ukazateli agresivního chování v zápasech u mužů a žen?

V utkáních bylo zjištěno, že ženy mají vyšší množství fyzického kontaktu než muži. Tento ukazatel může být rozhodující v rozdílu hodnot fyzické agrese z testu B-D-I, kde muži získali vyšší hodnoty než ženy. Verbální agrese je u žen vyšší než u mužů. Hůře snášejí křivdu, která v utkáních přichází zejména od rozhodčích nebo od trenéra. Svoji nevoli ventilují hádáním, pokřikováním nebo i provokací. V subtestu verbální agrese mají ženy nepatrně vyšší hodnoty než muži. V kategorii negativismus a iritabilita mají ženy v utkáních vyšší hodnoty než muži. Tento výsledek se potvrdil v dotazníku B-D-I, kde je míra v těchto subtestech u žen nepatrně vyšší než u mužů.

5. Jak korespondují hodnoty výkonové motivace z testu D-M-V s ukazateli výkonové motivace v zápasech u mužů a žen?

Střely na branku a zásahy brankaře mají vyšší hodnoty u mužů. Muži mají o polovinu více zaznamenaných bloků než ženy. Ženy mají vyšší počet zisků. To může pramenit z herního stylu ženské házené, která je více kombinovaná než mužská, tudíž je lepší příležitost pro zisk míče. Muži mají vyšší hodnoty ve více pozorovaných kategoriích než ženy a tím se potvrdil i výsledek výkonové motivace z dotazníku D-M-V, ve kterém mají muži vyšší hodnoty než ženy.

V této diplomové práci dochází k porovnání osobnostního inventáře B-D-I a dotazníku pro výkonovou motivaci D-M-V s pozorováním.

Limitujícím faktorem práce je omezení výzkumu na dva týmy. Výsledky tudíž nelze uplatnit obecně pro všechny hráče a hráčky házené.

Výsledky by mohly být přínosné do praxe, pro trenéry i hráčky. Je možný další rozšířený výzkum, kam by se mohly zařadit různé věkové kategorie u mužů a žen.

8 SOUHRN

Cílem diplomové práce bylo zjistit hladinu agresivity a výkonové motivace u hráčů a porovnat rozdíly mezi muži a ženami. Dále zjistit, zda výsledky z dotazovacích technik korespondují s ukazateli agresivity a výkonové motivace v konkrétních zápasových situacích. Hodnoty agresivity nám objasnil osobnostní inventář B-D-I a míru výkonové motivace odhalil dotazník pro výkonovou motivaci D-M-V. Četnost ukazatelů v zápasech byla provedena pozorováním.

Pomocí B-D-I jsem zjistila celkové výsledky testu B-D-I, celkovou agresivitu a celkovou hostilitu mužů a žen a jejich hodnoty jsem porovнала. Pomocí D-M-V jsem zjistila celkovou výkonovou motivaci, škálu anxiozity brzdící motivaci k výkonu a škálu anxiozity podporující motivaci k výkonu u mužů a žen a jejich hodnoty jsem porovнала.

Díličními cíli bylo zjistit, zda se liší ukazatele dotazníkové agrese mezi muži a ženami, zda se liší ukazatele výkonové motivace mezi muži a ženami, porovnat výsledky hladiny agresivity z testu B-D-I s četností ukazatelů agresivního chování v zápasech a porovnat výsledky výkonové motivace z testu D-M-V s četností ukazatelů výkonové motivace v zápasech.

Výzkumu se zúčastnili hráči HC Gumáren Zubří ve věku 18-30 let a hráčky DHK Zory Olomouc ve věku 20-32 let.

Hlavním úkolem pro zjištění výsledků bylo vyhodnocení osobnostních inventářů B-D-I a dotazníků pro výkonovou motivaci D-M-V všech hráčů a hráček a srovnání hladiny agresivity a výkonové motivace s pozorováním tří zápasů mužů a žen. Při pozorování byla vytvořena škála ukazatelů agresivního chování a výkonové motivace, která byla následně porovnána s hodnotami dotazníku B-D-I a D-M-V. B-D-I rozděluje agresivitu na osm kategorií: fyzická agrese, nepřímá agrese, iritabilita, negativismus, resentment, podezřívavost, verbální agrese a pocit viny. D-M-V rozděluje výkonovou motivaci na celkovou výkonovou motivaci, škálu anxiozity brzdící motivaci k výkonu a škálu anxiozity podporující motivaci k výkonu.

Při vyhodnocování výzkumu jsem došla k závěru, že v dotazníku B-D-I v subtěstech nepřímá agrese, iritabilita, negativismus, podezřívavost a verbální agrese mají vyšší hodnoty agresivity ženy. Jen ve třech kategoriích jsou muži agresivnější, a to ve fyzické agresi, resentimentu a v pocitu viny. Pokud se zaměříme na zvýšené skóre v jednotlivých subtěstech, muži přesáhli hodnotu pěti ve třech případech, a to ve fyzické agresi, verbální agresi a v

pocitu viny. Ženy mají zvýšenou agresivitu pouze ve verbální agresi. Žádný ze subtestů nepřekročil hranici šesti bodů. Tudíž můžeme hovořit ve všech případech o mírně zvýšené míře agresivity. V dotazníku D-M-V v prvních dvou kategoriích, ve škále pro celkovou výkonovou motivaci a ve škále anxiozity brzdící motivaci k výkonu, dosáhli muži vyšších hodnot než ženy. V obou případech mají nadprůměrné výsledky. Ženy na druhou stranu v těchto subtestech zaznamenali snížené hodnoty pod průměrem. V poslední kategorii, ve škále anxiozity podporující motivaci k výkonu, dosáhly ženy v nepatrném rozdílu vyšších hodnot než muži. Hodnoty převýšily hranici šesti bodů.

Při pozorování zápasů a porovnání hladiny agresivity podle postů, bylo zjištěno, že nejvyšší počet fyzických kontaktů u mužů i žen mají pivoti a spojky. Zároveň tyto posty mají nejnižší hodnoty hladiny agresivity v dotazníku B-D-I. Tento výsledek je možný přisuzovat dostatečnému vybití negativní energie na hřišti. Křídla a brankaři mají při utkáních nižší intenzitu fyzického kontaktu. To může mít vliv na výsledky v dotazníku B-D-I, kde mají vyšší hladinu agresivity.

Při pozorování zápasů a porovnání hladiny výkonové motivace podle postů, bylo zjištěno, že nejvyšších hodnot v dotazníku D-M-V dosáhli muži spojky, které se dostávají při zápase nejčastěji k držení míče a je na nich založena útočná fáze. To samé platí i u žen spojek, avšak jejich procentuelní úspěšnost střelby je nižší, proto je pravděpodobné, že tento aspekt ovlivnil hodnoty výkonové motivace, které jsou nižší než u mužů. Křídla u mužů dosáhli nejnižšího skóre výkonové motivace ze všech postů. Zato u žen mají křídla hodnoty nejvyšší. I když muži křídla měli v utkáních více střel, jejich gólová úspěšnost byla nižší než u žen. Tak je možné vysvětlit nižší hodnoty výkonové motivace u mužů. U pivotů opět dosáhli muži vyšších hodnot výkonové motivace než ženy. Je možné, že takový výsledek zapříčinil styl hry. Muži své pivoty v útočné fázi využívají častěji. Pivoti muži mají vyšší počet střel i gólů než ženy. Nízká hodnota výkonové motivace u pivotů žen může souviset s neuspokojivě nízkou spoluprací se svými spoluhráčky. U brankařů mužů byla opět naměřena zvýšená hodnota výkonové motivace. U žen se skóre nepřiblížilo ani průměru. Při pozorování měli brankaři u žen i mužů téměř stejný počet zásahů. Avšak brankaři muži při utkáních více povzbuzují a pomáhají dirigovat obranu svým spoluhráčům, což se u žen v zápasech příliš nevyskytovalo. Tento faktor může být rozhodující v rozdílnosti hodnot výkonové motivace v dotazníku D-M-V.

9 SUMMARY

The main aim of the thesis was to determine the level of aggression and achievement motivation of players and compare the differences between men and women groups. Furthermore, to determine whether the results of the interrogation techniques correspond with the indicators of aggression and achievement motivation in specific match situations. Values aggressiveness explained to us personality inventory B-D-I and measure achievement motivation questionnaire revealed for achievement motivation D-M-V. The frequency indicators in the matches was carried out by observation.

Using B-D-I've found an overall test results B-D-I, total aggression and total hostility of men and women and their values I compared. Using the D-M-V, I found the overall performance motivation, range anxiety braking motivation to exercise and range anxiety supporting the motivation to exercise in men and women groups and their values were compared.

Partial goals was to determine different indicators questionnaire aggression between men and women groups that are different. Indicators of achievement motivation between men and women, compare results, levels of aggression from the test BDI with the frequency characteristics of aggressive behavior in matches and compare results achievement motivation of the test DMV with frequency indicators of achievement motivation in specific matches.

Research was attended by players HC Zubří Gumárny aged 18-30 and players DHK Zora Olomouc aged 20-32 years.

The main task was to determine the results of the evaluation of the personality inventory B-D-I and questionnaires on achievement motivation D-M-V of all male and female players, and comparing the level of aggression and achievement motivation with the observation of three games between men and women. When observing the created range of indicators of aggressive behavior and achievement motivation, which was then compared with the values questionnaire B-D-I and D-M-V. B-D-I aggressiveness divides into eight categories: physical aggression, indirect aggression, irritability, negativism, resentment, suspicion, verbal aggression and guilt. D-M-V divides achievement motivation on the overall performance motivation, range anxiety braking motivation to exercise and range anxiety supporting the motivation to exercise.

When I evaluated research, I concluded that the questionnaire B-D-I in subtests indirect aggression, irritability, negativism, suspiciousness and verbal aggression have higher

aggression women. Only in three categories, men are more aggressive: physical aggression, resentment and guilt. If we focus on the increased scores in the individual subtests, men exceeded the five in three cases, and that was physical aggression, verbal aggression and guilt. Women have only increased aggressiveness in verbal aggression. None of the subtests crossed the line six points. So, we can talk in all cases slightly increased aggressiveness. In the questionnaire, D-M-V in the first two categories, the range for overall achievement motivation and in a variety of anxiety braking motivation to exercise, men have reached higher values than women. In both cases above-average results. On the other hand women, in subtests seen reduced values below average. In the last category the range anxiety supporting the motivation to exercise, women have achieved a slight difference in higher values than men. Values exceed the limit of six points.

After observing matches and comparing the level of aggressiveness by posts, it was found that the maximum number of physical contacts between males and females are having pivots and backs. At the same time, these positions have the lowest blood levels of aggression in the questionnaire B-D-I. This result can be attributed to sufficient discharge negative energy on the pitch. Wings and goalkeepers during matches have lower intensity physical contact. This can affect the results of the questionnaire B-D-I, which have higher levels of aggressiveness.

After observing matches and comparing levels of achievement motivation by the posts, it was found that the highest values in the questionnaire D-M-V men reached the backs, which are brought in to match the most possession and assault based on their stage. The same applies to female connectors, but their firing percentage is lower, so it is likely that this aspect of performance motivation affected values which are lower than in men. Men's wings achieved the lowest score the achievement motivation of all posts. But women's wings have highest value. Although the men's wings had more shots in matches, their goal scoring success rate was lower than in women. That can be explained by lower levels of achievement motivation in men group. For men pivots again achieved higher levels of achievement motivation than women. It is possible that such an outcome caused on style of game. Men's pivots on offense are more commonly used. Pivot men have a higher number of shots and goals than women. The low value of achievement motivation of pivots women may be associated with a disappointingly low cooperate with their teammates. Men was measured again for increased value of performance motivation. For women with a score or come close to the average. When observing goalies for both women and men, both groups had same number of hits.

However men goalies during matches more encouraging and helping conduct the defense of his teammates, which in women matches did not occur. This factor can be decisive in the differentiation of values achievement motivation questionnaire D-M-V.

REFERENČNÍ SEZNAM

- Arutunjan, R. K. et al. (1975). *Psychologie a sport*. Praha: Olympia.
- Asendorpf, J. B. (2005). *Soziale, emotionale und Persönlichkeitsentwicklung*. Göttingen.
- Cattell, R. B. (1957). *Personality and motivation, structure and measurement*. New York.
- Čermák, I. (1998). *Lidská agrese a její souvislosti*. Žďár nad Sázavou: Nakladatelství Fakta.
- Dovalil, J. et al. (2005). *Výkon a trénink ve sportu*. Praha: Olympia.
- Fromm, E. (1973). *Anatomie lidské destruktivity*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.
- Geen, R. G. (1990). *Human aggression*. Pacific Grove: Brooks.
- Geist, B. (2000). *Psychologický slovník*. Praha: Nakladatelství Vodnář.
- Hartl, P. (1993). *Psychologický slovník*. Praha: Budka.
- Hartl, P. (2004). *Stručný psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o.
- Hartl, P. & Hartlová, H. (2004). *Psychologický slovník*. Praha: Portál, s.r.o.
- Hrabal, V. et al. (1989). *Psychologické otázky motivace ve škole*. Praha: Portál, s.r.o.
- Jelínek, M. & Jetmarová, K. (2014). *Sport, výkon a metafyzika aneb jak proměnit „práci“ ve hru a úsilí v medaile*. Praha: Mladá fronta.
- Kodým, M. (1978). *Výběr sportovních talentů*. Praha: Olympia.
- Konečný, J. (2010). *Pravidla házené*. Praha: Český svaz házené.
- Kretschmer, E. (1963). *Medizinische Psychologie*. Stuttgart.
- Lehnert, M. et al. (2010). *Trénink kondice ve sportu*. Olomouc: Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury.
- Máček, M. & Máčková, J. (1997). *Fyziologie tělesných cvičení*. Brno: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta.
- Matoušek, J. (1995). *Teorie a didaktika házené*. Brno: Masarykova univerzita.
- Meili, R. (1987). *Grundlagen der individuellen Persönlichkeitsunterschiede*. Bern.
- Morávek, S. (1991). *Úvod do psychodiagnostiky dospělých*. Olomouc: Univerzita Palackého, Filozofická fakulta.
- Nakonečný, M. (1996). *Motivace lidského chování*. Praha: Academia.
- Nakonečný, M. (2009). *Psychologie osobnosti*. Praha: Academia.
- Pardel, T., Maršalová, L. & Hrabovská, A. (1992). *Dotazník motivácie výkonu*. Bratislava.
- Pavelková, I. (2002). *Motivace žáků k učení*. Praha: Univerzita Karlova.
- Pervin, L. A. (1990). *Handbook of personality theory and research*. New York.
- Pyšný, L. (1999). *Doping, zdraví, výkon*. Praha: Univerzita Karlova.

- Sillamy, N. (2001). *Psychologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Slepička, P., Hošek, V. & Hátlová, B. (2009). *Psychologie sportu*. Praha: Univerzita Karlova.
- Svoboda, M. (1992). *Metody psychologické diagnostiky dospělých*. Praha: Univerzita Karlova.
- Svoboda, M. (2001). *Psychodiagnostika dětí a dospívajících*. Praha: Univerzita Karlova.
- Šimanovský, Z. (2002). *Hry pro zvládnutí agresivity a neklidu*. Praha: Portál, s.r.o.
- Táborský, F. (2009). Historie házené. Retrieved 18. 10. 2011 from the World Wide Web: <http://www.svaz.chf.cz/content.aspx?contentid=2693>.
- Vaněk, M. et al. (1982). *Formování výkonové motivace*. Praha: Univerzita Karlova.
- Vaněk, M. et al. (1984). *Psychologie sportu*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- Wolf, L. (2009). *Agresivita v bojových sportech a bojových uměních*. Diplomová práce, Univerzita Palackého, Fakulta tělesné kultury, Olomouc.

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Jednotlivé výsledky mužů HC Gumáren Zubří, které jsem získala vyhodnocením osobnostního inventáře B-D-I.

	FA	NA	IRT	NEG	RES	POD	VA	PV
1	7	3,3	1,82	0	1,25	2	4,62	4,4
2	4	4,4	2,73	0	3,75	6	4,62	1,1
3	7	4,4	2,73	8	3,75	6	5,39	5,5
4	9	4,4	5,46	6	6,25	7	6,93	7,7
5	4	5,5	3,64	6	6,25	6	4,62	2,2
6	6	4,4	7,28	4	6,25	3	5,39	7,7
7	4	3,3	4,55	6	5	6	5,39	6,6
8	4	3,3	6,37	4	5	4	6,16	5,5
9	3	2,2	2,73	0	1,25	3	3,08	1,1
10	3	3,3	0	4	6,25	4	3,08	8,8
11	2	2,2	0,91	2	7,5	5	5,39	5,5
12	8	4,4	6,37	6	5	3	6,16	4,4
13	7	5,5	3,64	4	6,25	3	6,93	5,5

Vysvětlivky:

- FA- fyzická agrese,
- NA- nepřímá agrese,
- IRT- iritabilita,
- NEG- negativismus,
- RES- resentment,
- POD- podezíravost,
- VA- verbální agrese,
- PV- pocit viny.

Příloha č. 2: Jednotlivé výsledky žen DHK Zory Olomouc, které jsem získala vyhodnocením osobnostního inventáře B-D-I.

	FA	NA	IRT	NEG	RES	POD	VA	PV
1	2	5,5	2,73	2	2,5	3	0,77	4,4
2	2	4,4	3,64	4	6,25	8	5,39	1,1
3	5	5,5	2,73	8	1,25	7	4,62	3,3
4	4	3,3	3,64	2	6,25	1	5,39	1,1
5	1	4,4	2,73	2	1,25	8	4,62	2,2
6	5	4,4	4,55	5	3,75	4	6,16	1,1
7	6	5,5	3,64	4	2,5	6	8,47	4,4
8	5	3,3	4,55	4	2,5	4	6,16	3,3
9	6	4,4	3,64	6	3,75	7	4,62	5,5
10	5	3,3	2,73	3	3,75	5	4,62	5,5
11	4	4,4	4,55	2	0	3	6,93	2,2
12	3	5,5	2,73	7	1,25	4	4,62	3,3
13	8	6,6	7,28	2	6,25	5	6,93	5,5

Vysvětlivky:

- FA- fyzická agrese,
- NA- nepřímá agrese,
- IRT- iritabilita,
- NEG- negativismus,
- RES- resentment,
- POD- podezíravost,
- VA- verbální agrese,
- PV- pocit viny.

Příloha č. 3: Jednotlivé výsledky mužů HC Gumáren Zubří, které jsem získala vyhodnocením dotazníku pro výkonovou motivaci DMV.

	MV	AB	AP
1	9	5	7
2	7	8	6
3	7	6	7
4	4	6	7
5	2	5	4
6	4	7	8
7	5	9	7
8	4	3	5
9	4	3	5
10	6	5	7
11	7	4	6
12	5	7	6
13	6	8	7

Vysvětlivky:

- MV- škála výkonové motivace,
- AB- škála anxiózy brzdící výkon,
- AP- škála anxiózy podporující výkon.

Příloha č. 4: Jednotlivé výsledky žen DHK Zory Olomouc, které jsem získala vyhodnocením dotazníku pro výkonovou motivaci DMV.

	MV	AB	AP
1	5	3	3
2	5	7	6
3	4	3	10
4	3	4	7
5	7	3	6
6	3	5	6
7	7	8	7
8	5	4	6
9	4	3	7
10	10	2	10
11	3	2	6
12	3	4	6
13	3	5	3

Vysvětlivky:

- MV- škála výkonové motivace,
- AB- škála anxiózy brzdící výkon,
- AP- škála anxiózy podporující výkon.

Příloha č. 5: Frekvence ukazatelů agresivity a výkonové motivace v utkání u hráčů HC Gumáren Zubří.

Hráč	9m	Nap.	2 min	7m -	D	Verb. A.	Negat.	Opláčení	Omluva	Střela, zásžisk	Bloky	Celkem
1	10			1		2			1	11	2	27
2	8	1		2		3	1			15	1	33
3	6	2	2	1		1			1	12	4	29
4	2	1				3	1			4	1	12
5			1	1		4	2			5	1	14
6	2	1				2	1		1	4	2	13
7	2	1				5				3		11
8	3	2	1	1		3	2	1	1	7		21
9	12	2	1	2		1				5	4	30
10	13	1	3	1		2	1			5	3	33
11	10	1				3			1	8	2	28
12						3				20		23
13						4	2			12		18

- Vysvětlivky:*
- 9m- volný hod- faul, při kterém zákrok směřuje proti tělu soupeře,
 - Nap.- napomínání- po faulu, při kterém faul směřoval proti tělu soupeře,
 - 2min- vyloučení po faulu, který směřoval proti tělu soupeře,
 - 7m- - zavinění trestného, sedmimetrového hodu,
 - D- diskvalifikace, vyloučení do konce utkání,
 - Verb. A.- verbální agrese- nadávání, hádání se, provokace,
 - Negat.- negativismus- mávnutí ruky, odmítnutí střídat, apatie,
 - Oplácení- oplácení soupeři po faulu na vlastní osobu,
 - Omluva- omluva po faulu na soupeře,
 - Střela, zásah- pokus hráčů vsítit gól, úspěšný zásah u brankářů,
 - Zisk- zisk míče, zisk trestného hodu, napomínání a vyloučení soupeře,
 - Bloky- obranný zákrok hráče proti střele soupeře.

Příloha č. 6: Frekvence ukazatelů agresivity a výkonové motivace v utkání u hráčů DHK Zory Olomouc.

Hráč	9m	Nap.	2 min	7m -	D	Verb. A.	Negat.	Opláčení	Omluva	Střela, zás	Zisk	Bloky	Celkem
1	8	2	2			1				8	4		25
2	7	2				8			2	10	2		31
3	8	2	2			4	3	2		6	2		29
4	15	2	2			1			1	10	4	1	36
5	5	2				1	5		1	7	5		26
6	9				2	4				8	3	1	27
7	2			1	1	7	1	1		6	2		21
8	3	1				3			1	4	1		14
9						5	2		1	5	2		15
10	1					2				6			10
11	19	2				6	1			3	3	2	37
12	17	1	2		1	5				4		2	32
13						5	1			20			26

- Vysvětlivky:*
- 9m- volný hod- faul, při kterém zákrok směřuje proti tělu soupeře,
 - Nap.- napomínání- po faulu, při kterém faul směřoval proti tělu soupeře,
 - 2min- vyloučení po faulu, který směřoval proti tělu soupeře,
 - 7m- - zavinění trestného, sedmimetrového hodu,
 - D- diskvalifikace, vyloučení do konce utkání,
 - Verb. A.- verbální agrese- nadávání, hádání se, provokace,
 - Negat.- negativismus- mávnutí ruky, odmítnutí střídat, apatie,
 - Oplácení- oplácení soupeři po faulu na vlastní osobu,
 - Omluva- omluva po faulu na soupeře,
 - Střela, zásah- pokus hráčů vsítit gól, úspěšný zásah u brankářů,
 - Zisk- zisk míče, zisk trestného hodu, napomínání a vyloučení soupeře,
 - Bloky- obranný zákrok hráče proti střele soupeře.

Příloha č. 7: Seřazení hráčů HC Gumáren Zubří podle výsledků v dotaznících B-D-I, D-M-V a podle četnosti výskytu ukazatelů agresivního chování a výkonové motivace v zápasech.

Hráč	B-D-I	D-M-V	Zápas
1	12	1	6
2	9	2	2
3	3	2	4
4	1	9	12
5	6	13	10
6	4	9	11
7	7	7	13
8	8	9	8
9	13	9	3
10	11	5	1
11	10	2	5
12	2	7	7
13	5	5	9

Příloha č. 8: Seřazení hráček DHK Zory Olomouc podle výsledků v dotaznících B-D-I, D-M-V a podle četnosti výskytu ukazatelů agresivního chování a výkonové motivace v zápasech.

Hráč	B-D-I	D-M-V	Zápas
1	13	4	9
2	5	4	4
3	4	7	5
4	10	9	2
5	12	2	8
6	6	9	7
7	2	2	10
8	7	4	12
9	3	7	11
10	9	1	13
11	11	9	1
12	8	9	3
13	1	9	6